

December 2017

6

Land inspektøren

- ▶ **Det haster med at sikre de levende hegn**
- ▶ Danmarks første parcelhuskvarter er mere end 100 år gammelt
- ▶ Rasterdata og højdemodeller: Find den optimale cellestørrelse
- ▶ Jordfordeling banede vej for stor ny skov
- ▶ GIS-guru kæmper for FN's verdensmål

59. årgang

GNSS Løsning

Kontakt din lokale sælger for yderligere info
og demonstration +45 70 23 00 32

NYHED

Leica GS18 T

Leica Geosystems INTRODUCERER VERDENS hurtigste GNSS RTK rover

Leica GS18 T er den første, ægte tiltkompenserende rover, der giver mulighed for at spare tid i dit arbejde og samtidig kan benyttes på enhver byggeplads helt uden at påvirkes af magnetiske forstyrrelser og bevægelser.

Oplevelsen, ved brug af Leica GS18 T, fuldendes ved at denne nye rover nemt og problemfrit forbindes til Leica Captivate software ude i marken.

Mål hvor andre ikke kan, nemt og hurtigere end nogensinde før!

Leica Geosystems A/S
Salg & Service Tlf +45 70 23 00 32
www.leica-geosystems.dk

- when it has to be **right**

Leica
Geosystems

PART OF
HEXAGON

8 **Hvorfor skal de levende hegn ikke sikres?**

Levende hegn har stor betydning for det åbne lands biodiversitet, men er ikke beskyttet gennem lovgivningen. Og det haster pga. den galoperende ændring af landbrugsstrukturen. Den hollandske model på området kan inspirere til en lignende dansk forvaltning af levende hegn.

12 **Jordfordeling og udflytning banede vejen for stor skovrejsning**

Det var en jordfordeling og en udflytning af en hel landbrugsbedrift, som gjorde etableringen af den nye Elmelund Skov ved Odense mulig.

17 **Gæsteprincippet – parternes retsstilling ved nedlæggelse af offentlige veje**

Hvordan er grundejers og ledningsejers indbyrdes retsstilling, når en offentlig vej nedlægges – ændrer det meget omtalte gæsteprincip da karakter, og hvordan er ledningsejer stillet i forhold til vejlovens regler?

20 **Skal en allerede nedlagt privat fællesvej nedlægges?**

Matrikeltkortet byder af og til på et uaktuelt vejareal, som det vil være nærliggende eller nødvendigt at få slettet i den matrikulære sag. Men kan man slette den uden kommunens tilladelse efter privatvejsloven?

22 **På lykke og fromme**

Nye ejendomme skal have vejadgang, hvilket dokumenteres i den matrikulære sag – typisk som ejererklæring eller en myndighedsbeslutning. Der er også en tredje, men ganske problematisk mulighed.

24 **Danmarks første parcelhuskvarter**

I Horsens blev Danmarks første parcelhuskvarter skabt i slutningen af det 19. århundrede. Udstykningen var præget af landinspektørens faglighed, som generelt fik stor betydning for bydannelsen i tiden før den moderne byplanlægning.

28 **Rasterdata og højdemodeller – hvordan finder man den optimale cellestørrelse?**

Kortlægning: Selv med moderne og hurtige computere kan forkert valg af cellestørrelse give udfordringer ved højdemodeller i forbindelse med fx naturgenopretninger eller byggeri.

• LANDINSPEKTØREN

Nr. 6 / december - 2017
59. årgang

Kort og godt

4 **Leder: Det er ganske vist – landinspektørfaget fylder 250 år**

5 **Kort nyt**

32 **Fagligt Møde 2018: Program og praktiske oplysninger**

38 **Økonomien bag Fagligt Møde**

40 **Interview: Jack Dangermond, ESRI**

42 **Kort nyt**

43 **FoFoDaLa-workshop om branding**

44 **Boganmeldelse: Det store svigt**

47 **Bestyrelsen Plus**

48 **Nyt job: Per Als**

49 **Efteruddannelse og arrangementer**

50 **Medlemsnyt**

51 **Klumme: Min ven er en internetskorsfarer**

Det er ganske vist – 250 års jubilæum for landinspektørstandens virke

”DET ER EN FANTASTISK historie,” siger formanden, og det ud i hele samfundet, hvor historien ikke er passeret. Det er ikke til at få armene ned. Det er ganske vist. Men jeg vil begynde med begyndelsen, og den var for næsten 250 år siden på en anden kant af Danmark og Europa med:

General-Landvæsenkollegiet fremsendte den 9. juli 1768 følgende indstilling: ”Deres kgl. Majestæts allernådigste befaling såvel i vores instruktions 5. post som også ved senere ordre af sidstledne 23. marts, ifølge hvilken vi skulle antage og til nærmere allernådigst approbation foreslå til landinspektører 2 duelige og i økonomien kyndige subjecta som af General-Landvæsenkollegiets fond skulle salareres, har vi efter vores allerunderdanigste pligt så godt som muligt søgt at efterleve. Og da vi iblandt dem, som vi kender, eller som har søgt om disse meget vigtige og betydelige embeder, ikke har kunnet skønne nogen at være bedre skikket til at beklæde dem end J.J. Bærner og Christian Friedrich Westerholdt, så skulle vi herved allerunderdanigst indstille til Deres Majestæts allernådigste resolution, om ikke bemeldte 2 mænd måtte blive beskikket til landinspektører i Danmark, den første med 1200 rdl. og den sidste med 900 rdl. årlig i gage og diætpenge, som skulle begynde at løbe fra først kommende 1. august og betaales af dette collegii fond.”

Den 2. september samme år sendtes bestallingerne for de to landinspektører til gehejmeråd Carl von Schimmelmänn, der fulgte med kongen på dennes udenlandsrejse, med anmodning om at forelægge kongen dem til underskrift. Dette skete på St. James slot i London den 1. oktober 1768.

Se det lyder jo næsten som et eventyr – og ja, det er sikkert og vist. Den 1. august 2018 er det 250 år siden landinspektørstanden fik beseglet sin eksistens og virke, som grundlæggende knytter sig til retten til at udføre matrikulært arbejde – ”omfatter afsætning af skel samt udarbejdelse af de dokumenter, der er nødvendige for registrering af matrikulære forandringer.” Sidenhen har landinspektørstanden varetaget og udviklet denne særlige samfundsmæssige opgave, så landinspektørprofessionens virke i dag er forankret i en udvidet samfundsmæssig opgave omkring kortlægning, udvikling, rådgivning og forvaltning ved-

rørende det naturlige miljø og de faste ejendomme og hertil knyttede stedfæstede rettigheder (jf. ’Landinspektøren’ nr. 6-2009: ”Hvem er vi?”)

Professionen har gennem tiderne udviklet sig i et konstant foranderligt miljø – disruption har hverken været en trussel eller et sammenbrud, men en udfordring, en mulighed og en drivkraft for professionen.

Derfor eksisterer der i dag en ca. 1.500 mand/kvinde stor landinspektørprofession, som står stærkt på fire professionelle / faglige ben – Land Management, Surveying and Mapping, Geoinformatics og Urban and Regional Planning, sådan som fagområderne på ”nudansk” betegnes på Aalborg Universitet.

I en verden som ændrer sig i stigende grad, og som gennemgår en massiv digital transformation, er der i endnu højere grad behov for en landinspektørprofession til at skabe bæredygtige løsninger nationalt og globalt. Jack Dangermond (ESRI) udtrykte det sådan på Geoforums Kortdage 2017: *”The Science of Where is a fundamental digital language for understanding and managing our world.”*

Landinspektørprofessionen har nu gennem snart 250 år understøttet udviklingen af det danske samfund – og det agter professionen at vedblive med. Vi vil levere ”Viden om ret og rum til alle tider”.

Sligt skal man ikke fortie, og jeg vil gøre mit til, at den historie kan komme i avisen, så den går landet over; det har de landinspektører fortjent og Danmark med! Og det kommer i avisen, og det bliver trykt, og det er ganske vist: To landinspektører kan nok blive til 1.500 nu- og spillevende landinspektører! Lad gå videre! Lad gå videre!

Torben Juulsager

Landinspektøren Nr. 6 / december 2017 59. årgang

Artiklerne i ’Landinspektøren’ står for den enkelte skribents egen regning og er ikke nødvendigvis udtryk for DdL’s holdning. Gengivelse af artikler fra ’Landinspektøren’ er kun tilladt efter aftale med redaktøren.

Udgiver:
Den danske Landinspektørforening (DdL)
Kalvebod Brygge 31-33
1780 København V
Tlf. 3886 1070
E-mail: ddledaktion@ida.dk
landinspektoren.dk

ISSN nr.:
ISSN 1903-5454 / ISSN 2246-2732 (online)

Redaktør:
Torben Lund Christensen

LAYOUT:
Jesper Lind Jans, 10 · Grafisk Design & Forlag

Tryk:
Jørn Thomsen Elbo A/S

Annoncer og stillingsannoncer:
DG Media as
Tlf. 70271155
epost@dgmedia.dk / www.dgmedia.dk

Udgivelser:
Landinspektøren udkommer med seks numre årligt.
Næste nummer: Uge 8, 2018

Deadline for artikler i 2018:
Nr. 1-2018: Onsdag d. 24. januar
Nr. 2-2018: Onsdag d. 7. marts
Nr. 3-2018: Tirsdag d. 15. maj
Nr. 4-2018: Onsdag d. 15. august
Nr. 5-2018: Onsdag d. 26. september
Nr. 6-2018: Onsdag d. 14. november

Frist for bestilling af annoncer:
Nr. 1-2018: Tirsdag d. 30. januar
Nr. 2-2018: Tirsdag d. 13. marts
Nr. 3-2018: Mandag d. 21. maj
Nr. 4-2018: Tirsdag d. 21. august
Nr. 5-2018: Tirsdag d. 2. oktober
Nr. 6-2018: Tirsdag d. 20. november

Oplag:
1.700 stk. Medlem af Danske Medier.

Forsidefoto:
Levende hegn i det åbne land fungerer ikke kun som læbælter, men er også vigtige for biodiversiteten. Alligevel er de ikke beskyttet af lovgivningen.
Foto: Colourbox

INTERNATIONALT

Stor kinesisk interesse for dansk ejendomsforvaltning

En større kinesisk delegation besøgte i oktober måned Danmark for at blive klogere på, hvordan vi her i landet planlægger, regulerer og forvalter ejendomme og arealer. Besøget, der blev formidlet via Aalborg Universitet, talte hele 22 embedsmænd og -kvinder fra Kinas Ministry of Land and Resources. Flere landinspektører øste undervejs i besøget ud af deres viden, herunder Karsten Willeberg-Nielsen (yderst til højre i billedet), der over to dage indviede den kinesiske delegation i det danske system for arealerhvervelse til infrastruktur- og energianlæg m.m. gennem både frivillige aftaler og ekspropriation. Også landinspektør Ole D. Buhl fra Energinet.dk, landinspektør Jakob Højgaard-Geraae, COWI A/S, og fungerende ledende landinspektør Bendt L. Schaarup, Mølbak Landinspektører A/S, bidrog. De kinesiske embedsmænd, der var meget nysgerrige efter at vide, hvordan arealerhvervelse indgår som aktivt led i grøn omstilling og effektiv arealforvaltning, fik sig også nogle overraskelser under besøget. De var fx meget forbløffede, da de – eksemplificeret ved en søgning på data om den herboende tolks ejendom – fik vist, hvordan der i Danmark er offentlig adgang til en lang række data om ejendomme, økonomi og personer. Det kom også frem under besøget, at den rolle en dansk praktiserende landinspektør har som rådgiver og bindeled mellem bygherre eller anden rekvirent på den ene side og myndigheder på den side anden, var ganske fremmed for den kinesiske delegation. I Kina koncentrerer en surveyer sig om opmålingsopgaver. Den kinesiske delegation opholdt sig to uger i Danmark og besøgte undervejs bl.a. Erhvervsstyrelsen, Naturstyrelsen, Københavns Kommune, Aarhus Kommune, Odense Letbane og Odense Kommune, Dansk Vindmølleforening, Boligforeningen AAB samt RED Property og State of Green.

OK18

Betalt frokostpause i spil

Den betalte frokostpause er gået hen og blevet et centralt stridspunkt mellem arbejdsgivere og arbejdstagere i staten forud for forårets forhandlinger om nye overenskomster. Det centrale spørgsmål er, om betalt frokostpause er en overenskomst-

sikret ret eller blot en kutyme, som arbejdsgiver kan inddrage? Moderniseringsstyrelsen under Finansministeriet har i et brev meddelt de faglige organisationer, at styrelsen betragter frokostpausen som en kutyme. Styrelsen lægger op til, at det skal aftales ude på de enkelte arbejdspladser, om frokostpausen skal være betalt eller ej. De faglige organisationer, herunder Akademikerne, mener derimod, at retten til betalt frokostpause, således som den administreres på statens arbejdspladser, er en del af den samlede pakke for statens ansatte, og dermed en integreret del af overenskomstgrundlaget. De to parter skal udveksle overenskomstkrav den 15. december 2017.

FAGLIGT MØDE

Danica Pension fokuserer på sundhed

Hvordan kan din pensionsordning støtte dig sundhedsmæssigt? Det vil Danica Pension i samarbejde med DdL sætte særlig fokus på på næste års Fagligt Møde. Pensionsordninger har traditionelt – af indlysende årsager – fokuseret på at sikre pensionsopsparerne en økonomisk tryk alderdom. Tendensen i disse år går mod, at pensionselskaber nu også tænker kundernes sundhed ind i langt højere grad end tidligere. I den seneste pensionsaftale mellem Danica Pension og DdL fik landinspektører således indarbejdet en sundhedspakke, som bl.a. indebærer mulighed for second-opinions af diagnoser udført af internationalt anerkendte læger. Præcist hvordan Danica Pensions fokus på sundhed skal præsenteres på Fagligt Møde er i skrivende stund ved at blive planlagt.

**FÅR DU IKKE NYHEDSMAIL FRA FORENINGEN?
SÅ HAR VI IKKE DIN MAILADRESSE.**

Hvis du er nysgerrig og ønsker at holde dig opdateret, som over 90 % af foreningens medlemmer, så send din mailadresse til Vibeke Bo på vbc@ida.dk
Helst pr. mail.

ARBEJDSMILJØ

Skel.dk modtager Great Place to Work-certificering

Landinspektørvirksomheden Skel.dk har som det første landinspektørfirma i Danmark modtaget en såkaldt Great Place to Work-certificering. I kapløbet om at blive kåret som Danmarks bedste arbejdsplads endte landinspektørfirmaet, der har stærke rødder i det vestsjællandske, på en 29. plads.

"Det er kulminationen på en intensiv ledelsesmæssig satsning med henblik på at fastholde og tiltrække medarbejdere," konstaterer firmaets administrerende direktør, landinspektør Michael Thomsen, oven på prisuddelingen, som fandt sted i Cirkusbygningen i København den 14. november 2017.

Great Place to Work er en international organisation med aktiviteter i 48 lande. Forud for en certificering går en længere proces, hvor både ledelse og medarbejdere inddrages. Kulturen på arbejdspladsen bliver kortlagt ved hjælp af bl.a. interviews og spørgeskemaer. Great Place to Work undersøger i detaljer forholdet mellem medarbejdere og ledelse, herunder graden af tillid, glæde og trivsel.

Direktør Michael Thomsen (nr. 3 fra højre) og hans hold af glade prismodtagere fra Skel.dk ved prisuddelingen i Cirkusbygningen.

Foto: Skel.dk

KYSTEROSION

En afklaring presser sig på

I løbet af 1-2 år skal det besluttes, hvad der skal ske med den store turistmagnet Rubjerg Knude Fyr. Det vurderer Hjørring Kommune, der som myndighed holder øje med, hvor længe det er sikkert at holde fyret åbent for besøgende. Det er en markant ændring af prognosen for fyrets levetid i løbet af det cirka halvandet år, som er gået siden der blev indviet en ny trappe, som gør det muligt for besøgende at komme helt til tops i fyret. Dengang forventede man, at fyret kunne stå i yderligere 10 års tid, men siden har havet vist sig mere glubsk end forudset, og en løsning af fyrets fremtid trænger sig derfor på. Naturstyrelsen, der ejer fyret, understreger dog, at der ikke er besluttet noget om fyrets fremtid endnu, selvom det af flere medier er fremgået, at fyret skal pilles ned.

SEKRETARIATET OG REDAKTIONEN ØNSKER ALLE EN

Glædelig Jul

OG ET GODT NYTÅR!

.....

Sekretariatet holder julelukket fra 22. december - 2. januar, begge dage inklusive.

Næste nummer af 'Landinspektøren' udkommer i uge 8, 2018.

Deadline for artikler: 24. januar 2018.

Bestillingsfrist for annoncer: 30. januar 2018.

Scanning i bevægelse med GeoSLAM - fantastisk fleksibilitet - **NYHED!**

GeoSLAM ZEB-REVO RT

Ny! Real-Time scanning og processering!

GeoSLAM HUB

Ny! Software: Cloud-merge, GeoSLAM Draw og RGB farver.

GeoSLAM løsninger er hurtige, præcise, gennemprøvet og effektive
GeoSLAM udvikler nytænkende løsninger til måling
og kortlægning af tre-dimensionelle miljøer i flere niveauer

pro-måling
Brombærhaven 28 - 3400 Hillerød
Tlf. 21 67 00 36
E-mail: info@pro-maaling.dk
www.pro-maaling.dk

pro-måling
Instrumenter til den professionelle

Hvorfor skal de levende hegn ikke sikres?

De levende hegn har en meget stor betydning for det åbne lands biodiversitet, og det synes derfor underligt, at de ikke er beskyttet gennem lovgivningen. Hvis de levende hegn blev registreret, og hvis de blev defineret som en del af landbrugsarealet, ville der samtidigt kunne laves et system, hvor landmænd kunne få landbrugsstøtte til at lave den nødvendige pleje af de levende hegn og til at etablere nye. Med den galoperende ændring af landbrugsstrukturen og udsigten til måske en ny jordreform haster det med at få sikret de levende hegn. Den hollandske model med naturforvaltningskooperativer er måske en model Danmark kan kopiere og dermed sikre en sammenhængende forvaltning af de levende hegn.

BAGGRUND

Vi har ca. 80.000 kilometer levende hegn i Danmark, som lovgivningsmæssigt ikke er beskyttet som fx vores sten- og jorddiger, enge og overdrev. Sten- og jorddiger er i dag beskyttet gennem museumsloven og enge og andre naturarealer er beskyttet gennem naturbeskyttelsesloven. Digerne blev først beskyttet ved lov i 1992 efter en konstatering af, at der i nogle områder allerede var forsvundet over 70 pct. af digerne over en hundredårig periode. Med den galoperende ændring af landbrugsstrukturen, der er sket over

de seneste 50 år, er der sket en væsentlig ændring i størrelsen af de enkelte jordlodder og kilometervis af levende hegn er fjernet. I denne periode er antallet af landbrugsbedrifter ifølge Danmarks Statistik faldet fra knap 200.000 landbrug til de knap 40.000 landbrugsbedrifter, der er tilbage i dag.

Collective Impact – eller kollektiv effekt – er en arbejdsform til at løse komplekse samfundsudfordringer i fællesskab. Real-dania har som de første i Danmark afprøvet arbejdsformen med bl.a. tre multifunktionelle og nyskabende jordforde-

lingsprojekter i Skive, Ringkøbing-Skjern og Jammerbugt kommuner. Collective Impact-parterne i arbejdsgruppen "Det åbne land som dobbelt ressource", har netop peget på behovet for en landsdækkende jordreform, der kan rette op på den dårlige arrondering mv., der er opstået som følge af denne delvise ukontrollerede ændring af landbrugslandet de seneste seks årtier. Målet er en jordreform med start i 2022 med ambition om lige så store forandringer, som der skete ved jordreformen for 200 år siden.

Som figurerne på side 10 viser, har vi i dag mange steder en situation, der ligner den landbrugsstruktur, der var før udskiftningen i perioden 1764-1810 – dette blot set i et helt andet målforhold.

Figuren øverst er et typisk billede af en landbrugsbedrift, hvor jorderne er fordelt på mange ejendomme og over

meget store afstande. Eksemplet vil kunne genfindes over det meste af landet, og kalder dermed på behovet for en ny jordreform, som kan rydde op og forbedre de åbenbare økonomiske og miljømæssige fordele ved at samle og skabe bedre arrondering for disse landbrugsbedrifter.

Men når det gælder de levende hegn er der, med udsigten til en stor jordreform oven i den allerede vilde ændring i landbrugsstrukturen, en meget stor sandsynlighed for at gentage historien. Denne gang dog ikke med nedlæggelse af diger, men med fjernelse af de levende hegn, der jo ikke er beskyttede!

HVORFOR ER DE LEVENDE HEGN SÅ VIGTIGE?

De levende hegn er med til at sikre overlevelse af meget store mængder insekter og dyr. De levende hegn skaber livsvigtige ledelinjer i landbrugslandet igennem

de større og større dyrkningsflader både for insekter, padder, vildtet og fx flagermus og den sjældne hasselmus. Det er de levende hegn, der er med til at opretholde den biologiske mangfoldighed i vores landbrugsland. Uden de levende hegn som biologiske forbindelsesled vil mange arter dø på de isolerede øer af natur, der stadig findes i vandhuller, vildtremiser, småplantninger, overdrevsskrænter osv.

Vigtigheden af insekterne beskrives ikke meget bedre end af professor David Goulson, der i sin bog 'Summen over engen' fra 2016 skriver:

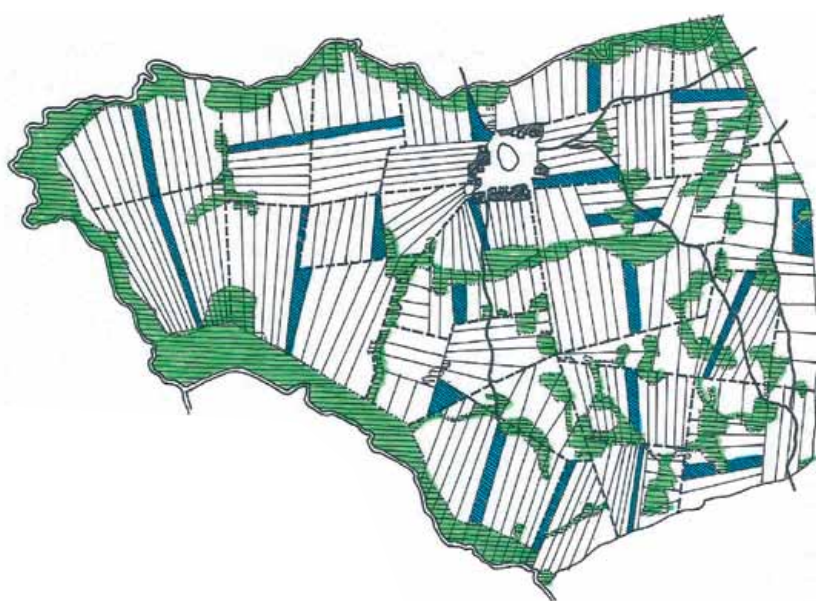
"De forskellige blomster i min eng har brug for bier, svirrefluer og biller for at blive bestøvet, og mange af netop disse insekter flyver også væk fra engen for at bestøve solsikkerne på de nærliggende marker og fersknerne, æblerne og tomaterne i min lille have ved siden af huset. De vilde blomster og mine grønsager har også brug for en sund jord at vokse i, og er derfor afhængige af de springhaler, bænkebidere, orme og tusindben, der lever i den, omsætter næringsstoffer og ilter jorden. Uden rovdyr som mariehøns, netvinger og rovbiller, og uden snyltere som for eksempel mange typer små gedehamse og fluer, ville de planteædende insekter gå amok og udlette deres foretrukne værtsplante og ødelægge engens økologiske balance. Uden græshopper, fluer, fårekylinger og nat-sværmere ville fuglene og flagermusene ikke have noget mad. Smukke eller grimme, det er de små levende væsner, der får jorden til at dreje rundt. Vi burde fejre dem og værdsætte dem i al deres vidunderlige mangfoldighed."

For at et levende hegn vedbliver med at være interessant for insekter og dyr, er det vigtigt, at de bliver plejet. Et levende hegn bør typisk skæres ned/stævnes hvert 10. eller 15. år, lidt afhængig af hegntypen. Dette gøres for, at der kommer lys ned i hegnet, og dermed gør det muligt for nye frø at spire og for træer og buske at sende nye skud op.

Flere steder i landet som fx på Fyn og i Sønderjylland har der desuden været en tradition for at have klippede, levende hegn. De klippede hegn er en kulturhistorie, der er værd at bevare. I Vestjylland og andre steder på sandede jorder

For at et levende hegn forbliver smukt og interessant for insekter og dyr, skal det plejes med stævning hvert 10. eller 15. år. Foto: Ivar Høst

Øverste kort viser et typisk billede af en moderne landbrugsbedrift, med spredte ejendomme og jordlodder (rød farve). Nederste kort viser en ejerstruktur før udskiftningen, hvor arealerne vist med blå tilhører samme ejendom. Kilder: Aalborg Universitet og SEGES

er der plantet hegn for at undgå jord- og sandfygning og for at hæve temperaturen på jorden. Her blev der typisk plantet enkeltrækkede hegn med hvidgran eller sitkagran. I de seneste par årtier har de flerrækkede hegn vundet større indpas og nåletræ er i vid udstrækning udskiftet med løvtræer og buske, som har en længere levealder.

NYE HEGN MED TILSKUD

Der tilplantes ca. 300 km nye levende hegn med tilskud hvert år. De levende hegn skal opretholdes i minimum 5 år. Herefter kan de reelt fældes! Det ville være interessant at få undersøgt, hvor mange hegn, der bliver nedlagt hvert år i forbindelse med sammenlægning af jordlodder.

Formålet med tilskudsordningen er at yde tilskud til landskabs- og biotopforbedrende beplantninger, der kan bidrage til i landdistrikterne

- at bevare og fremme den biologiske mangfoldighed ved at skabe gode levevilkår for dyr og planter,
- at bevare og fremme miljø-, natur-, klima-, kultur- og landskabsværdier og de rekreative værdier og
- at etablere forbindelseslinjer i landskabet og at øge andelen af småbiotoper.

Hvert enkelt hegn skal anlægges med mindst 75 pct. løvfældende planter. Hvert enkelt hegn skal desuden anlægges med mindst 25 pct. plantearter, som er til gavn for bier og andre bestøvende insekter. Der kan ifølge Landbrugsstyrelsens tilskudsguide anvendes en eller flere af plantearterne navr, spidsløn, ær, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, tørst, dunet gedebled, vildæble, fuglekirsebær, mirabel, kræge, hæg, slåen, fjeldribs, øret pil, seljepil, gråpil, femhannet pil, røn, seljerøn, småbladet lind og storbladet lind.

Formålet med at plante hegn kan være meget forskelligt. Rigtig mange levende hegn er plantet for at skabe læ og hæve temperatur og dermed øge landbrugsproduktionen. Derudover er der plantet levende hegn for at markere ejendoms- skel, hindre indblik og skærme mod bygninger og haver. Andre formål har været hensynet til at forbedre jagten og skabe biologiske ledelinjer. I de senere år har de levende hegn af praktiske årsager været styrende for støtte til vildtbestanden som fx vildtagre, barjordsstriber, billebanker osv. Formålet med at plante hegn og vedligeholde hegn for at opretholde eller øge biodiversiteten må historisk set nok betegnes som et sekundært formål og dens naturmæssige betydninger har derfor været undervurderet.

Ikke alle hegn er lige vellykkede og kan i nogle tilfælde være meget uheldigt placeret. Typisk, hvor de tager udsigten, konflikter med landskabstypen eller er plantet på tværs af en højderyg, ikke tager hensyn til ledelinjer og fikspunkter i landskabet eller når et hegn er placeret midt i en ellers åben ådal. Den dag hvor

de levnende hegn derfor forhåbentligt skal registreres og beskyttes, vil det være nødvendigt med en passende kvalitets-sikring, så det ikke ender med, at der bliver mulighed for at søge tilskud til pleje af levnede hegn, som reelt er uønskede.

HOLLAND VISER VEJEN – IGEN

Både landbrugets interesseorganisationer og Landbrugsstyrelsen drømmer om nye modeller af tilskudsordninger, der er nemmere at administrere og som er mere fokuserede på resultater med udgangspunkt i konkrete naturmål. Det skal ikke være for at honorere et kontrolsystem med bestemte datoer, der skal bestemme, hvornår den blomstrede eng skal slås, men i stedet hvornår det er mest hensigtsmæssigt for naturen og landmandens drift af jordene.

Den nye kooperative tilgang, der blev implementeret i 2016 i Holland sikrer, at der bliver foretaget en sammenhængende planlægning af plejen af fx hegn i nogle meget store områder, typisk på ca. 2.500 ha. Dette sikrer fx, at alle hegn ikke bliver fornyet/stævnet samme år, men i et nøje planlagt rullende system over 10-15 år. Eksempelsvis indgår der i kooperativet Nordfrisisk Skovområde 3.500 km ældre levende hegn, hvoraf der udbetales plejetilskud til de 1.000 km.

Trine Eide og Jørgen Korning fra SEGES Landbrug & Fødevarer fortalte på et temamøde i oktober 2017 i Det Grønne Råd i Aalborg om den hollandske model. Her fremgik det, at modellen kan sammenfattes i disse punkter:

- Lodsejerne danner en forening og overdrager en del af brugsretten mod at få et tilskudsbeløb udbetalt.
- Der laves en forvaltningsplan ud fra en helhedsbetragtning og på tværs af ejerforhold.
- Der søges om en 6-årig aftale med tilskud til det samlede område.
- Foreningen har ansvaret for plejetil-tag og tilsyn.
- Foreningen modtager kontrol fra myndighederne.
- Foreningen administrerer tilskud og plejeudgifter.
- Mulighed for inddragelse af ekspertise og input fra interesseorganisationer i forvaltningsplanen.

- Specifik naturpleje og hensyntagen til områderne efter behov og individuel vurdering i forvaltningsplanen.
- Lokalt fælles ejerskab til naturen og højere vidensniveau om naturen blandt landmænd.
- Landmanden laver aftale med sin lokale forening og ikke med et fjernt bureaukrati.
- Landmanden har medindflydelse på den samlede forvaltning i området.
- Landmanden slipper for krydsoverensstemmelse og der er sikkerhed for tilskud.

I forvaltningsplanen fra Nordfrisisk Skovområde er der også planlagt, hvor der udlægges blomstermarker og usprøjtede arealer af hensyn til insekter. Endvidere hvor der skal laves nye vandhuller mv. I andre kooperativer i Holland er der fokus på de naturtyper, som kendetegner netop de specifikke områder, som fx særlige indsatser for fugle i marskområder. En sammenligning til Danmark kunne være at tage udgangspunkt i de afgrænsninger, som ligger i Natura2000-områderne og lade landboforeningerne tage ansvaret for opbygning af andelsforeninger/kooperativer.

I den hollandske model blev 40.000 individuelle aftaler konverteret til 40 støttemodtagere, og i dag er det ikke muligt at søge støtte til naturarealer individuelt.

Holland har demonstreret, hvordan de nu med deres nye naturforvaltningskooperativer kan lave målrettede og sammenhængende planlægning i et stort område. Dette er ikke alene med til at bevare en stor kulturhistorisk værdi, som de levende hegn har i store områder i Holland, men er også med til at sikre og beskytte de gamle levende hegn og den tilknyttede biodiversitet som fx i Nordfrisisk Skovområde. Derudover er de levende hegn i Holland generelt fredet svarende til vores § 3 beskyttede arealer efter naturbeskyttelsesloven.

Med den fortsatte forandring af landbrugslandet til større og større marker, er der ingen tvivl om, at de levende hegn er under pres. Så hvorfor ikke få dem beskyttet og medtaget i naturbeskyttelsesloven og samtidig ændre landbrugs-

Humblebien er et af de mange insekter, der vil nyde godt af mere fokus på at bevare, pleje og udvide arealet med levende hegn. Foto: Peter A. Larsen

støttere reglerne, så småbiotoper som levende hegn, træer, diger mv. kan bidrage til at udfylde kravene for udbetaling af grøn støtte som en lang række af andre EU-lande gør det?

Jeg håber, at denne artikel kan være med til at rejse en debat, så der politisk og forvaltningsmæssigt bliver udvist rettidig omhu, og så de levende hegn bliver behørigt sikret inden en ny landbrugsstrukturereform blæser henover landet og vælter de sidste træer i de levende hegn. ◀◀

Martin Nissen Nørgård er landinspektør og arbejder som specialkonsulent hos Naturstyrelsen Himmerland. Han har arbejdet med naturgenopretning i 20 år og har bl.a. været projektleder for Danmarks største Vandmiljøplan II-projekt, Vilsted Sø.

Jordfordeling og udflytning gjorde Elmelund Skov mulig

Fagbladet 'Landinspektøren' bragte i nr. 4-2017 artikler om skovrejsning, herunder en case om den nye Elmelund Skov ved Odense. Artiklen her følger op og fortæller historien om, at den helt afgørende forudsætning for den nye skovs etablering var gennemførelse af en jordfordeling og en udflytning af en hel landbrugsbedrift.

Udflytning af hele landbrugsejendomme og bedrifter til placeringer, som giver bedre udviklingsmuligheder for landbrugsvirksomheden har været et velkendt element i dansk landbrugs- og landskabsforvaltning gennem flere hundrede år. Udflytning i forbindelse med landbrugsreformerne for 250 år siden, husmandsudstykningsfor 100 år siden og frem til 1960'erne er velkendt for dette blads læsere.

I forbindelse med etablering af en ny stor skov umiddelbart vest for Odense skete der en udflytning af en hel landbrugsbedrift fra landsbyen Elmelund. Denne udflytning var et gennembrud i forberedelsen af Elmelund Skov og fortjener derfor mere omfattende omtale og perspektivering.

LIDT HISTORIK

Området omkring Odense er generelt fattig på skov. Der har helt siden middel-

alderen været en stærk interesse for at få ny og bedre landbrugsjord og det er grunden til, at Odense Kommune i dag har en lavere skovandel end gennemsnittet af danske kommuner. Jorderne vest for Odense er i dag et bakket morænelandskab med gode lerjorder.

I oldtiden var der masser af skov på Fyn. Men træerne måtte lade livet, efterhånden som mennesket skulle skaffe mere landbrugsjord. Efter reformationen i 1536 overtog kongen al kirkens jord, og blev den største jordbesidder i Odense-området. Skovene var kongens private jagtområder og derfor beskyttet. På et tidspunkt blev disse jorder lagt sammen til ryttergods og i forbindelse med landbrugsreformerne og udskiftningen solgt gård for gård. Skovene blev splittet op i små lodder, og mange af de nye ejere huggede træerne om med det samme.

Siden og frem til årtusindskiftet var der kun begrænset offentlig skov om-

kring Odense. I midten af 1990'erne besluttede Folketinget så at fordoble Danmarks skovareal i løbet af 80-100 år.

ELMELUND SKOV

I 2001 indgik Naturstyrelsen en samarbejdsaftale med Odense Kommune og forsyningsselskabet VandCenter Syd om at rejse skov på mere end 2.000 hektar offentligt ejet jord i kommunen. Og VandCenter Syd har i sin strategi for grundvandsbeskyttelse inddraget såvel privat som offentlig skovrejsning som væsentlige virkemidler.

Elmelund Skov blev det første konkrete resultat af denne aftale. Skoven er med sine 360 hektar den største skov i Odense Kommune og blev indviet i maj 2016. VandCenter Syd har andre finansieringsmuligheder end staten og kommunerne, og har en beslutningseffektivitet med hensyn til jordkøb som er væsentlig mere effektiv.

FORMÅLET MED SKOVEN

Elmelund Skov ved Odense beskrives af Naturstyrelsen som det største skovrejsningsprojekt i 100 år og er blevet etableret efter årtusindskiftet. Skovrejsningen er velbeskrevet i faglitteraturen og det centrale formål ved skovrejsningen har fra starten været tresidigt – eller multifunktionelt for nu at bruge et moderne udtryk:

1. At fremtidssikre beskyttelsen af grundvandet i området, da en meget stor del af drikkevandsforsyningen til husstande og erhvervsliv i Odense kommer fra Elmelundsområdet.
2. At skabe bedre muligheder for et sundt udendørsliv for kommunens borgere ved at etablere nye og bynære muligheder for friluftsliv, motion og rekreation.
3. At øge biodiversiteten og understøtte en bæredygtig udvikling ved at skabe et nyt, bynært skov- og naturområde.

DEN EJENDOMSMÆSSIGE FORUNDERSØGELSE

I perioden 2001-2008 købte og etablerede Naturstyrelsen ca. 50 ha ny skov og natur i Elmelund-projektet. For at fremme projektet blev det overvejet at anvende jordfordeling til at skaffe areaerne til grundvandsbeskyttelsen og til skovrejsningen.

I perioden 2008-2009 gennemførte firmaet Orbicon derfor en ejendomsmæssig forundersøgelse, hvor der blev ført forhandlinger og interview med 59 ejendomme inden for et 650 ha stort område. Ved undersøgelsen blev de eksisterende ejendomsforhold undersøgt og landbrugsstrukturen blev kortlagt.

Landbrugsstrukturen var præget af meget varierende bedriftsstørrelser og typer. Landbrugsstrukturen i projektområdet var domineret af to større svineproduktions ejendomme, der begge havde en betydelig del af ejendommenes arealer inden for området. Derudover tilfornpagtede begge bedrifter betydelige arealer inden for området fra lodsejere, der ikke selv drev jorden. Herudover var der nogle mindre ejendomme og en golfbane i projektområdet.

Den ene af de to større produktions ejendomme havde produktionsbygningerne beliggende i Elmelund by i kanten af projektområdet, mens der for den

Projektområdet for Elmelund Skov er beliggende i et landbrugsområde mellem Odense by mod nordøst, den gamle fynske landevej Middelfart-Odense mod nord, den fynske motorvej mod sydvest og jernbanen mod sydøst. Ortofoto fra 2004.

Efter jordopkøb og -fordeling er Elmelund Skov nu under etablering. Ortofoto fra 2016.

andens vedkommende var tale om en landbrugsejendom med bygningerne syd for motorvejen. Yderligere 3-4 større produktionslandbrug havde en mindre del af det samlede jordtilliggende inden for projektområdet.

Dyrkningsværdien af arealerne i projektområdet er høj og boniteten tilsvarende, og der var efterspørgsel efter til lægsjord i området. God markjord blev vurderet til 275.000 kr. pr. ha, og prisen havde tidligere været oppe på 300.000 kr. i 2007 i gennemførte handler.

Der var generelt en åbenhed overfor at sælge jord i projektområdet under forudsætning af, at der kunne skaffes tillægsjord. Sammenfattende blev det i den ejendomsmæssige forundersøgelse

skønnet, at lodsejerinteresserne så ud som vist i boksen på modsatte side.

Forundersøgelsen godtgjorde, at der kunne skaffes areal til skovrejsningen, og at det kunne gennemføres i forbindelse med en jordfordeling efter jordfordelingslovens regler.

JORDKØB OG JORDFORDELING

Orbicon blev bestilt til at gennemføre en jordfordeling i og omkring projektområdet i samarbejde med Naturstyrelsen, Odense Kommune og VandCenter Syd. Der blev gennemført indledende jordfordelingsmøde i maj 2009. Skæringsdagen blev aftalt til 1. oktober 2010. Der blev tillige nedsat et lodsejerudvalg til at hjælpe til med forhandlingerne.

Forhandlingerne var præget af en generel imødekommenhed overfor at sælge jord i projektområdet. Det var dog en vanskelig situation med den landbrugsbedrift, som havde hele to produktions-ejendomme liggende i selve projektområdet.

I løbet af 2010 lykkedes det at opnå en aftale med ejeren af landbrugsbedriften om salg af de to ejendomme i projektområdet til et større millionbeløb. Ejeren og dennes rådgivere kunne se, at der ikke ville være mange muligheder for fortsat at udvikle bedriften, når den var placeret midt i projektområdet. Hertil kom at den "nabojord" der på sigt skulle være udviklingsgrundlag for bedriften efterhånden var blevet opkøbt til skovrejsning.

Landbrugsbedriften blev afhændet i "skødehandel" med VandCenter Syd som køber og dermed ikke via en jordfordelingsoverenskomst og efterfølgende kendelse. Dette er en enklere måde at handle på, når der som her blev overdraget en hel bedrift med komplette ejendomme og bygningssæt uden fremtidig værdi som produktionsbygninger. Selvom afhændelsen af bedriftens jorder således ikke sagsteknisk indgik i jordfordelingssagens dokumenter og processer, bør den reelt opfattes som en del af jordfordelingsplanlægningen og de tilhørende forhandlinger.

UDFLYTNING AF EN SVINEBEDRIFT

Den "indeklemte" landbrugsbedrift havde miljøgodkendelse til 250 DE (dyreenheder) og ville ikke have nogen udviklingsmuligheder de næste årtier, og beslutningen om at afhænde hele bedriftens jorder og produktionsapparat krævede mange overvejelser.

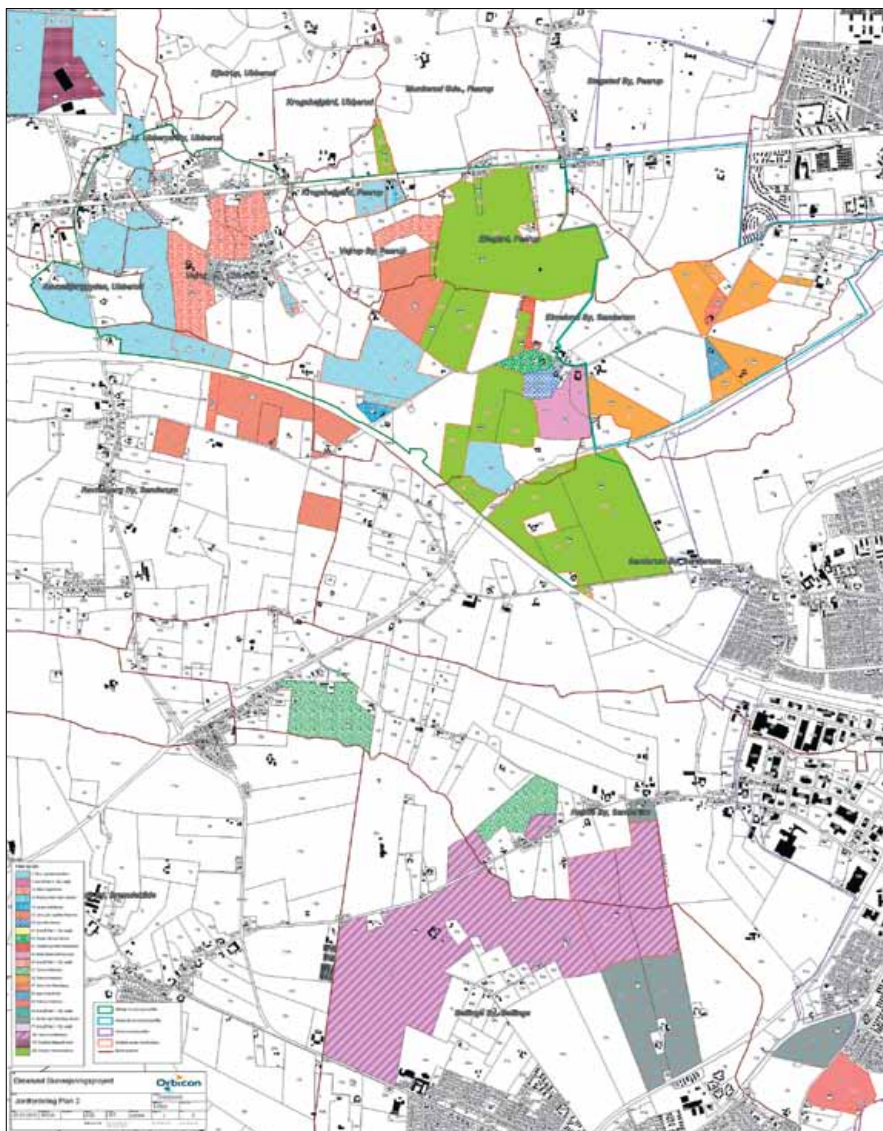
Der var tale om en fuldt funktionsdygtig bedrift med et produktionsapparat med en blanding af nyrenoveret og ældre inventar. Der var gode tilkørselsforhold til og omkring bygningerne på de to ejendomme i bedriften. Herudover var der en mindre lod med frijordsnotering uden bygninger.

Bygningerne på to landbrugsejendomme lå meget bynært, og der ville kunne forudses naborelaterede problemer ved fortsat drift og udbygning. Det samlede areal i bedriften var på 98 ha ejat

Allerede erhvervet til projektet:	60,5 ha
Kan erhverves i ren handel (indenfor 0-3 år):	116,5 ha
Kan erhverves i ren handel med bygninger (indenfor 0-3 år):	18,9 ha
Kan erhverves mod erstatningsjord:	118,1 ha
Kan måske erhverves:	51,1 ha
Kan ikke erhverves:	264,8 ha
Interesse for privat skovrejsning:	19,6 ha

I alt: 649,5 ha

Skønnet fra den ejendomsmæssige forundersøgelse over hvor meget jord der kunne erhverves førte til rejsning af en jordfordelingssag med parallelle opkøb af hele den udflyttende landbrugsbedrift.

Jordfordelingens Plan 1 med de deltagende ejendomme i jordfordelingen. Den udflyttede bedrift bestod af to landbrugsejendomme nordøst for Elmelund landsby midt i projektområdet. Denne bedrift blev erhvervet af VandCenter Syd i skødehandel og er ikke med i jordfordelingen, men indgår i jordpuljen. Kilde: Jordfordelingskontoret, Miljø- og Fødevarerministeriet

jord, samt et betydeligt antal tilforpagtede hektarer.

FORPAGTNINGSKONTRAKT OG ERHVERVSLEJEFTALE MED UDFLYTTERBEDRIFT

Svineproducentens fremtidsønske var at fortsætte som fuldtidslandmand i samme produktionsgren, og han ønskede derfor at benytte provenuet fra afhændelse af bedriften til at etablere sig andet steds. Dette fremtidsønske blev særlig imødekommet ved at tilbyde sælger en forpagtningskontrakt på jorderne og erhvervslejekontrakt på bygninger frem til 2014.

Disse særlige aftalevilkår muliggjorde, at sælger fik god tid til at undersøge markedet for alternative lokaliseringer, hvor der ville være de ønskede udviklingsmuligheder.

I løbet af denne periode etablerede den udflyttede landmand sig med svineproduktion på en større bedrift ved Nyborg i samme arealmæssige størrelse og en købspris, der svarede til salgsprisen. Det var udflytningen af denne bedrift, der reelt muliggjorde, at planlægningen af Elmelund Skov kunne fortsætte.

AFSLUTTENDE EJENDOMSANLIGGENDE, SKOVREJSNING MV.

Efter 2010 kunne man gøre status. Afslutning af jordfordeling og de supplerende jordkøb gjorde, at der var erhvervet 317 ha plus det Naturstyrelsen havde i forvejen. Størstedelen blev erhvervet af VandCenter Syd og blev herefter overtaget af Naturstyrelsen.

Med udgangen af 2011 var de ejendoms-mæssige rammer på plads for at gå i gang med etableringen af et nyt stort bynært skov- og naturområde.

I 2012 klargjordes arealerne endeligt med sidste ejendomsberigtigelser og -overtagelser. Herefter kunne forundersøgelserne for projektområdets arealer begynde, og det omfattede planlægningsmæssige bindinger, servitutter og jordbundsforhold. Midt i 2012 påbegyndtes borgerinddragelse – aktiviteter, hvor borgerne fik mulighed for at komme med ønsker og gode ideer til, hvordan det nye skov- og naturområde skal se ud og hvilke friluftsfaciliteter der skal være.

I perioden 2012-2013 blev der arbejdet med planlægning af det nye skov- og naturområde, herunder detailplanlægning, indhentning af myndighedstilladelser, etc.

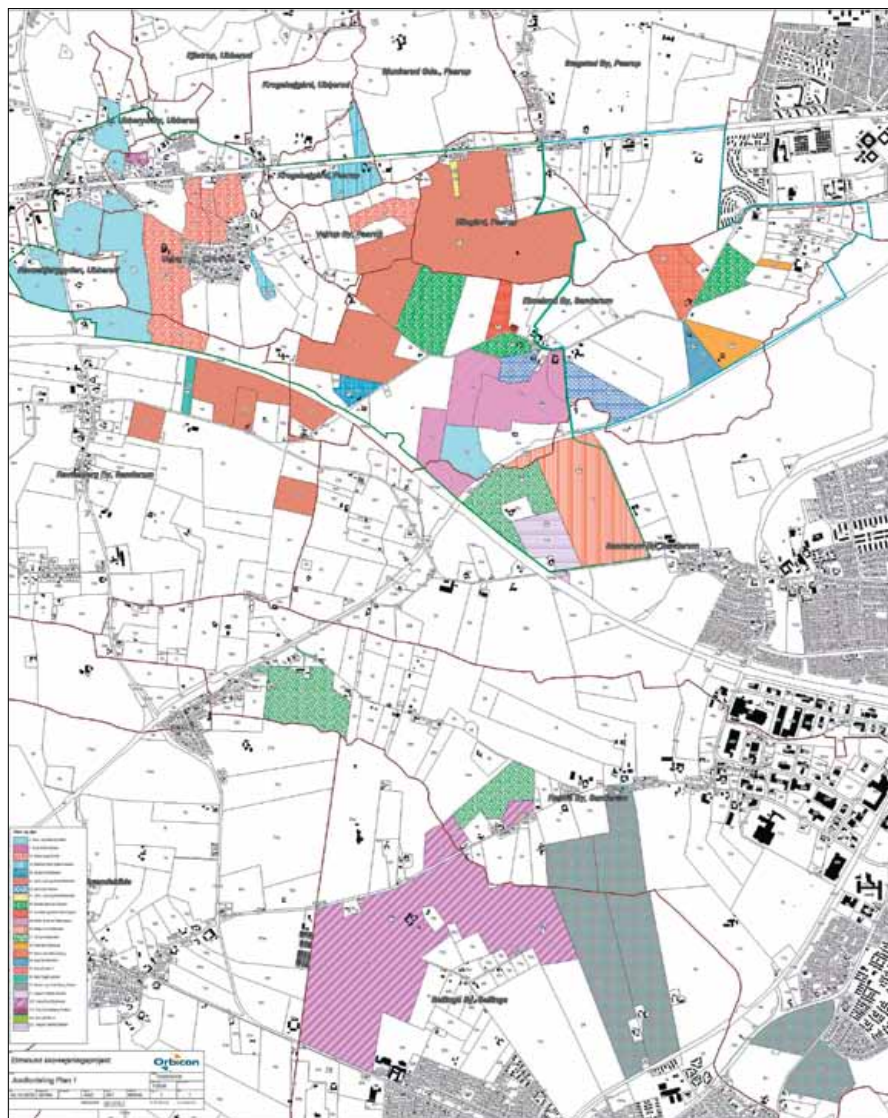
I 2013-2015 gennemføres plantning af skov, etablering af ny natur, anlæg af parkeringspladser, skovveje og stier samt friluftsfaciliteter.

Resultatet af projektet er, at der nu er skabt et nyt og unikt multifunktionelt bynært skov- og naturområde på 360 ha, der grænser op til Odense by. Skoven giver nye muligheder for friluftslivet og samtidig beskyttes grundvandsressourcer, som er af afgørende betydning for drikkevandsforsyningen til Odense og omegn.

HVILKE ERFARINGER ER HØSTET?

Processen for Elmelund Skov har vist, at gennemførelse af en ejendoms-mæssig forundersøgelse kan være en meget god og forholdsvis enkel og billig måde til at undersøge lodsejerinteresser og -fremtidsønsker ved projekter, der søges gennemført med frivillighed.

Anvendelse af jordfordeling er særlig relevant, når der er involveret produktionslandbrug, der har ønsker om eller behov for erstatningsjord.

Jordfordelingsplan 2 med visning af de arealer (grøn), hvor Odense Vandselskab A/S er modtagende lodsejer.
Kilde: Jordfordelingskontoret, Miljø- og Fødevarerministeriet

De to restejendomme - matrikelnummer 4a og 7a - fra den udflyttede bedrift. Bedriften, der bestod af disse to ejendomme inden frastykning af landbrugsjorden, blev opkøbt af VandCenter Syd. De fraskilte jorder fra disse ejendomme indgår herefter i skovarealet.

Produktionslandbrug og fritidslandbrug med behov for jorden til dyrehold (fx. hesteejendomme) er normalt ikke interesserede i aftale om privat skovrejsning.

Det har betydning for frivillighed og kreativitet, at man tilbyder lodsejerne en bred vifte af tilbud til at imødekomme deres fremtidsønsker, når der som i tilfældet her skal ske en ekstensivering af den landbrugsmæssige arealanvendelse.

I et projekt som dette kunne lodsejere:

- Sælge hele deres bedrift i ren handel med henblik på udflytning og lokalisering på anden lokalitet.
- Sælge arealer i ren handel uden om jordfordelingssagen.
- Afstå arealer i bytte for velbeliggende erstatningsarealer.
- Indgå dyrkningsaftale med forbud mod brug af pesticider og tilførsel af kvælstof kombineret med statsligt tilskud til privat skovrejsning.
- Indgå dyrkningsaftale med forbud mod brug af pesticider evt. kombineret med omlægning til vedvarende græs og kompensation for reduceret kvælstoftilførsel (tilbydes evt. kun til lodsejere, der absolut ikke ønsker skov).

SAMMENFATNING OM ELMELUND SKOV

Elmelund Skov blev plantet til i 2013 og

2014 og fremstår nu som ét sammenhængende areal, selv om skoven har to ejere (Naturstyrelsen og Odense Kommune). Der er i alt investeret 110 millioner kroner i projektet.

Man kan selvfølgelig stille spørgsmålet, om man kunne have opnået den samme grundvandsbeskyttende effekt med andre virkemidler, som kunne have virket sammen med fortsat landbrugsdrift? Det ville eksempelvis have været tilfældet, hvis landbrugsjorden fremover skulle have været anvendt til vedvarende græsning med deklarationssikret forbud mod brug af sprøjtemidler og pesticider.

Det ville dog næppe have været muligt at skabe den samme gode tilgængelighed og de samme rekreative muligheder for borgerne. Når det er offentlig skov må borgerne færdes overalt på arealerne, og det er muligt gennem landskabsarkitektur og skovplantning at skabe varierende og oplevelsesmættede rum i det åbne land. ◀◀

Referencer:

- *Ejendomsmæssig forundersøgelse i forbindelse med Elmelund. Skovrejsningsprojekt. Morten Hartvigsen, Orbicon, sektion for Arealforvaltning og Jordfordeling.*
- *Land Consolidation and Land Banking*

in Denmark: Tradition, Multi-purpose and Perspectives. Morten Hartvigsen, marts 2009. Danish Journal of Geoinformatics and Land Management, Vol/bind, 47, side 51-73.

- *Plan 1 og 2 med lodsejerfortegnelser samt udvalgte dokumenter fra jordfordelingssagen og -forhandlingerne.*
- *Samtaler og interview af jordfordelingsplanlæggere og landinspektører Morten Hartvigsen og Jan Nymark Thaysen, Orbicon, samt diverse udleveret materiale fra firmaets arkiver.*
- *En særlig tak og anerkendelse til de to landinspektører nævnt ovenfor. Disse to har med forhandlingerne i denne sag skabt en forbilledlig forhandlingsløsning og et resultat, der som "best practise" bør danne "skole". Hermed kan inspireres til forhandling af og om tilsvarende løsninger ved andre planopgaver i det åbne land.*

Landinspektør Esben Munk Sørensen er forsker og underviser på landinspektøruddannelsen på Aalborg Universitet, og har i mange år indgående beskæftiget sig med jordfordeling.

Ejendomsjura

TEKST:

Martin Hjort

Ret & Råd Advokater

Gæsteprincippet – parternes retsstilling ved nedlæggelse af offentlige veje

.....

Hvordan er grundejers og ledningsejers indbyrdes retsstilling, når en offentlig vej nedlægges – ændrer det meget omtalte gæsteprincip da karakter, og hvordan er ledningsejer stillet i forhold til vejlovens regler?

.....

Den samfundsmæssige udvikling inden for infrastrukturen i Danmark betinger løbende forandringer heri. Det gælder også for det offentlige vejnet. En ændring heri kan bestå i, at en offentlig vej nedlægges. I den forbindelse opstår der et overordnet spørgsmål: Hvorledes er da grundejers og ledningsejers indbyrdes retsstilling? Mere nuanceret kan problemstillingen beskrives således: Ændrer gæsteprincippet karakter ved nedlæggelse af en offentlig vej, og i bekræftende fald – fortaber ledningsejer da reelt en beskyttelse, som umiddelbart synes at ligge i vejlovens § 77, og hvilke modtræk har ledningsejer da? Det ser denne artikel nærmere på.

Forud for nedlæggelse af en offentlig vej er ledningen – medmindre andet er aftalt – omfattet af vejlovens gæsteprin-

cip, som dette er beskrevet i lovens § 77, stk. 1. Af bestemmelsen fremgår, at ledningsejeren skal afholde udgifter i forbindelse med arbejder, der iværksættes inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage.

Træffer vejmyndigheden herefter beslutning om at nedlægge den pågældende vej, opstår spørgsmålet, om gæsteprincippet herved ændrer karakter, og dermed er årsag til en forskydning i parternes indbyrdes retsstilling.

ER VEJNEDLÆGGELSEN UDTRYK FOR, AT GÆSTEPRINCIPPET HERVED ÆNDRER KARAKTER?

Overordnet gælder det i hvert fald, at ledningen ikke længere er omfattet af gæsteprincippet i vejlovens § 77, stk. 1. Sker der nedklassificering til privat fællesvej, vil ledningen herefter som ud-

gangspunkt være omfattet af gæsteprincippet i privatvejsloven. Sker der derimod nedlæggelse af den offentlige vej, hvorefter arealet nu må karakteriseres som "andet" areal, er det mere tvivlsomt, hvad der så gælder.

Spørgsmålet er ganske vist afklaret i administrativ praksis, jf. Transportministeriets afgørelse af 9. marts 2012, hvoraf det fremgår, at ledninger efter nedlæggelsen af vejarealet ligger på de vilkår, der følger af det ulovbestemte gæsteprincip. Med andre ord er ledningen efter nedlæggelsen af den offentlige vej ikke længere omfattet af vejlovens gæsteprincip, men derimod af det ulovbestemte gæsteprincip. Herved kan der således argumenteres for, at gæsteprincippet ændrer karakter ved nedlæggelse af offentlige veje.

Spørgsmålet er derimod ikke afklaret i retspraksis, og det er herefter relevant at give et bud på, om domstolene vil følge den linje, der er lagt i administrativ praksis.

VIL DOMSTOLENE FØLGE ADMINISTRATIV PRAKSIS PÅ OMRÅDET?

Ved nedlæggelsen af den offentlige vej er der tale om, at arealet skifter retlig status. Hvad der derimod er uændret er, at der de facto fortsat er anbragt en ledning i et fremmed areal, og at anbringelsen er sket vederlagsfrit.

På den ene side kan man herefter fremhæve afgørelsen i U. 2009.2978H (Mortorring 3), hvoraf det fremgår af Højesterets indledende præmis, at gæsteprincippet er udtryk for en udfyldende regel, der finder anvendelse i den situation, hvor der vederlagsfrit er givet tilladelse til at anbringe en ledning på fremmed grund. Formuleret på en lidt anden måde kan man udtrykke det således, at en ledning vederlagsfrit anbragt på fremmed grund, er der en formodning for, at ledningen ligger på de vilkår, som følger af gæsteprincippet (evt. det ulovbestemte). Dette må efter min opfattelse også gælde i forbindelse med nedlæggelse af offentlige veje til "andet" areal. Det er formentlig også dette ræsonnement, der ligger bag Transportministeriets afgørelse af 9. marts 2012. Set i dét lys kan det ikke udelukkes, at domstolene vil nå frem til det resultat, at en ledning ved nedlæggel-

Foto: Anne Mette Welling

sen af en offentlig vej til "andet" areal nu ikke længere er omfattet af vejlovens gæsteprincip, men derimod af det ulovbestemte gæsteprincip.

På den anden side er det nødvendigt at holde sig for øje, at Højesteret med Mortorring 3-dommen også har slået fast, at en erhverver af et areal – også i relation til ledninger i arealet – indtræder i den tidligere ejers retsstilling.

Ved nedlæggelse af en offentlig vej vil den tidligere ejer – i hvert fald i første om-

gang – være vejmyndigheden. Af vejlovens § 77, stk. 1, følger som nævnt, at vejmyndigheden kan kræve, at ledningsejer afholder omkostninger til ledningsomlægning/sikring, der er nødvendiggjort af arbejder, som tjener vejformål. Erhververen opnår ikke bedre ret end overdragere. Ledningsejer vil i kraft heraf således kunne argumentere for, at vejmyndigheden kun har kunnet kræve, at ledningsejeren skal bære ledningsomlægning, der er afstedkommet af arbejder

begrundet i vejformål, og at erhververen af arealet ikke kan opnå bedre ret end vejmyndigheden. En afvisning af ledningsejers standpunkt vil vel føre til, at erhververen opnår en retsstilling, der er bedre end overdragerens, hvilket vil være i strid med resultatet i Motorring 3-dommen.

På den baggrund er det vel næppe uden videre givet, at den administrative praksis på området vil blive fulgt op i retspraksis.

VEJLOVENS GÆSTEPRINCIP KONTRA DET ULOVBESTEMTE GÆSTEPRINCIP

Lægges det herefter til grund, at en ledning ved nedlæggelse af en offentlig vej til "andet" areal efterfølgende ligger på vilkår om det ulovbestemte gæsteprincip, kan det overvejes, om der for ledningsejer reelt ligger en beskyttelse i vejlovens gæsteprincip kontra det ulovbestemte gæsteprincip.

For en umiddelbar betragtning kan svaret herpå forekomme oplagt. Ledningsejers betalingspligt i relation til arbejder ved offentlige veje forudsætter, at de pågældende arbejder ligger inden for rammerne af de hensyn, som vejmyndigheden kan varetage. Ved det ulovbestemte gæsteprincip gælder der ikke noget krav om, at arbejderne skal ligge inden for rammerne af de hensyn, som vejmyndigheden kan varetage. Der er med andre ord tale om, at grundejeren råder mere eller mindre frit over arealet. Ligger ledningen på vilkår om det ulovbestemte gæsteprincip, risikerer ledningsejer således at blive mødt af en lang række af ændringer i grundejerens anvendelse af arealet, hvorved ledningsejer må afholde omkostninger til omlægning/sikring af ledningen.

Ser man imidlertid nærmere på den linje, som retspraksis har lagt i relation til afgrænsningen af de hensyn, som vejmyndigheden kan varetage, står det klart, at disse hensyn skal forstås bredt. Dette synes umiddelbart at udligne lidt af den forskel, der kan hævdes at være mellem vejlovens gæsteprincip og det ulovbestemte gæsteprincip. Set i dét lys kan der argumenteres for, at ledningsejers tab af beskyttelse i forbindelse med, at en offentlig vej nedlægges til "andet" areal

reelt ikke er så stort, som man umiddelbart måske skulle tro.

NEDLÆGGELSE AF OFFENTLIG VEJ – LEDNINGSEJERS REAKTIONSMULIGHEDER

Omlægning/sikring af ledninger medfører ofte store udgifter for den part, som bærer betalingsforpligtelsen. Derfor kan ledningsejer have en interesse i at undgå, at dennes ledning ligger på vilkår om det ulovbestemte gæsteprincip i forbindelse med nedlæggelsen af en offentlig vej.

I forbindelse med nedlæggelse af offentlige veje kan et muligt redskab til at undgå det ulovbestemte gæsteprincip muligvis være at påberåbe sig det aftaleretlige princip om bristende forudsætninger. En detaljeret gennemgang af forudsætningslæren, herunder bristende forudsætninger i relation til grundejers og ledningsejers retsstilling, lader sig ikke gøre inden for disse rammer.

Helt overordnet ligger det dog fast, at forudsætningslæren ikke er udtryk for, at en aftalepart kan springe fra aftalen blot fordi han ikke længere ser en fordel heri. Forudsætningslæren er derimod udtryk for en undtagelse til hovedreglen om, at aftaler skal holdes. I teorien må tre betingelser være opfyldt for, at forudsætningslæren kommer på tale.

For det første skal forudsætningen være bestemmende for aftaleparten. Dette er tilfældet, hvis aftaleparten ikke ville have afgivet sit løfte, hvis han havde været klar over, hvorledes forholdene ville udvikle sig. Denne betingelse synes umiddelbart vanskelig at opfylde for ledningsejer. Nedlæggelse af offentlige veje sker med (jævne) mellemrum. Ledningsejer kan derfor vanskeligt hævde, at han på tidspunktet for aftalens indgåelse ikke kunne forudse, at nedlæggelse af vejen i hvert fald bestod som en risiko. Omvendt har ledningsejer formentlig anbragt sin ledning i tillid til den hidtidige administrative praksis, hvorefter ledninger ved nedlæggelse af offentlige veje ikke var omfattet af gæsteprincipet, jf. Trafikministeriets afgørelse af 7. september 2001.

For det andet er det et krav, at forudsætningen var kendelig for den anden aftalepart. Hertil kan anføres, at det må være kendeligt for kommunalbestyrelsen, at ledningsejer ønsker at undgå en

hver ændring, der kan betyde en forringelse af dennes retsstilling i forhold til grundejer. Dette til trods kan det vel næppe hævdes, at overgangen fra vejlovens gæsteprincip til det ulovbestemte gæsteprincip – uagtet at der kan argumenteres for, at ledningsejer herved fortaber en vis beskyttelse – bevirker en så markant forringelse af ledningsejers retsstilling, at det må være kendeligt for kommunalbestyrelsen, at det er en afgørende forudsætning for ledningsejer, at ledningen forbliver omfattet af vejlovens gæsteprincip.

For det tredje skal der tages stilling til, hvem af parterne der skal bære risikoen for den bristende forudsætning. Dette må afgøres konkret, men i de situationer, hvor ledningsejer har alternativer til anbringelse i offentlig vej, må risikoen som det klare udgangspunkt påhvile denne.

Om ledningsejer kan komme igennem med en påstand om bristende forudsætninger synes umiddelbart vanskeligt at svare på. I sidste ende afhænger spørgsmålet dog af en konkret vurdering, som naturligvis vil være langt mere nuanceret end, hvad der er muligt med ovennævnte skitsering, som alene tjener til at illustrere nogle af de overvejelser, som man kan gøre sig i den pågældende situation. ◀◀

Martin Hjort, 41 år, er cand.jur. og ansat som advokatfuldmægtig hos Ret & Råd Advokater i Slagelse. Har tidligere været fuldmægtig i Naturstyrelsen.

Skal en allerede nedlagt privat fællesvej nedlægges?

Matrikelkortet byder af og til på et uaktuelt vejareal, som det vil være nærliggende eller nødvendigt at få slettet i den matrikulære sag. Men kan man slette den uden kommunens tilladelse efter privatvejsloven?

Ovennævnte situation er særlig aktuel, hvor vejen har været nedlagt i hævdetid, hvorved erklæringsreglen i bekendtgørelsen for matrikulære arbejder (BMA) § 7, stk. 2, kan anvendes. Spørgsmålet er altså, om man kan nøjes med BMA's regler?

En forudsætning for BMA, § 7, stk. 2, er, at vejen har været anlagt engang – vejen skal have været anlagt for, at den kan være blevet nedlagt, ellers det bare en udlagt vej. Veje, der alene har været udlagt, berøres i slutningen af artiklen.

For de veje, der har fandtes på et tidspunkt, har vi på den ene side erklæringsmulighed i BMA, § 7, stk. 2, og på den anden side et krav i privatvejsloven om, at nedlæggelse af privat fællesvej kræver tilladelse. Udgangspunktet er klart nok – begge regelsæt skal iagttages.

Men – og det er et vigtigt men – hvis den private fællesvej allerede er lovligt nedlagt efter de regler i privatvejsloven, der gjaldt på tidspunktet for nedlæggelse, skal man ikke have en tilladelse (igen). Så hvis ellers man kan påvise, at vejen er lovligt nedlagt, kan man være fri af tilladelseskravet i de nuværende regler.

For at få overblik over hvad der skal til for, at en privat fællesvej er lovligt ned-

lagt efter dagældende regler, må man tåle en lille historietime om privatvejslovens nedlæggelsesregler.

FØR 1973

Privatvejsloven trådte i kraft 1. januar 1973, og før da var der ikke en samlet regulering af private fællesveje. Der var til dels ved lov og til dels ved lokale bestemmelser vedtaget forskellig regulering af bl.a. vedligeholdelsesspørgsmålet (se Abitz, 1981, s. 305 ff.).

Om private fællesveje nedlagt før 1. januar 1973 kan man sige, at vejmyndigheden næppe kan dokumentere, at det krævede tilladelse at nedlægge vejen i det pågældende område. Konsekvensen af det vil være, at man må betragte den private fællesvej som lovligt nedlagt, hvis den er nedlagt før 1973.

FRA 1973 TIL 2012

I perioden fra 1. januar 1973 til 1. januar 2012 gjaldt der i byer en § 53, hvorefter nedlæggelse krævede tilladelse. Dvs. hvis vi er i byen, er den private fællesvej i denne periode kun lovligt nedlagt, hvis man har fået tilladelse til det.

På landet er sagen en anden. Her sagde dagældende § 14, at man kunne få vejen

nedlagt efter privatvejslovens byregler. Vejdirektoratet har i en sag (17/12403) så sent som 10. oktober 2017 oplyst, at dette indebærer, at en privat fællesvej på landet kunne nedlægges enten ved aftale eller ved brug af privatvejslovens byregler om nedlæggelse. Dette er ikke en ny fortolkning. Der findes enslydende udtalelser fra slutningen af 70'erne om dette. Det betyder, at på landet kunne man nedlægge en privat fællesvej uden tilladelse, hvis man var enige om det.

Indimellem vil der en rum tid efter en nedlæggelse dukke en part op, der mener, at vejen er ulovlig nedlagt. Her kan man sige, at hvis der først en årrække senere dukker en tvist op, der angiveligt handler om vejens nedlæggelse, kan man med en vis rimelighed formode, at tvisten handler om noget, der først er opstået senere. Altså man kan ikke på baggrund af en senere tvist påstå, at der ikke har været konsensus om nedlæggelsen på nedlæggelses tidspunktet. Kommunen må som vejmyndighed i de fleste tilfælde kunne lægge sagen ned på den baggrund. Det står selvfølgelig parten frit for at forfølge det privatretlige spørgsmål om vejret ved domstolene.

VAR DER ET KRAV OM TILLADELSE FOR AT NEDLÆGGE EN PRIVAT FÆLLESVEJ?

	Land	By
Før 1973	Ingen krav	Ingen krav
1973 - 2012	Ingen krav	Krav om tilladelse
2012 - 2015	Ingen krav	Krav om tilladelse
Fra 2015 (gældende regler)	Krav om tilladelse	Krav om tilladelse

FRA 2012 TIL 2015

I perioden 1. januar 2012 til 1. juli 2015 må en privat fællesvej i byer ikke nedlægges uden tilladelse, jf. § 71. Konceptet er det samme som før 2012.

På landet findes formuleringen nu i § 12 og lyder, at den private fællesvej kan nedlægges efter byreglerne. Formuleringen i bestemmelsen er tydeligere end før, men retsstillingen er præcis den samme som før 2012 – man kan nedlægge vejen enten ved aftale eller efter byreglerne.

DE GÆLDENDE REGLER

Fra den 1. juli 2015 og frem til i dag er det i byer fortsat sådan, at en privat fællesvej ikke kan nedlægges uden tilladelse, jf. § 71.

På landet har man nu vendt rundt på tingene sådan, at nedlæggelse i dag kræver tilladelse, jf. § 12, mens udlæg af ny vej ikke længere kræver tilladelse.

HVAD KAN MAN SÅ LÆRE AF HISTORIETIMEN?

For det først skal man være skarp på, om den pågældende vej er omfattet af privatvejslovens byregler eller landregler, da det har stor betydning for, hvornår der har været et tilladelseskra ved nedlæggelse.

For det andet må man igennem de gamle ortofotos – og hvad man ellers har af billeder – og 1) sikre sig, at vejen har været anlagt og 2) undersøge hvornår vejen blev nedlagt. Hvis vejen er nedlagt på et tidspunkt, hvor det ikke krævede tilladelse, kan man oplyse sin vejmyndighed om, at den private fællesvej er lovlig nedlagt og derfor ikke kræver yderligere tilladelse.

Hvis den private fællesvej blev nedlagt på et tidspunkt, hvor det krævede tilladelse, og denne ikke blev søgt på daværende tidspunkt – ja, så er der ikke så

meget andet at gøre end at få tilladelsen nu.

HVAD SÅ HVIS VEJEN ALDRIG HAR VÆRET ANLAGT?

Undersøgelse af gamle ortofotos kan jo give det resultat, at man mener, at vejen aldrig har været anlagt. Og det resultat skal man ikke være ked af, idet en udlagt vej kan nedlægges uden tilladelse efter privatvejsloven.

På landet er der kun krav om, at "anlagte" veje skal have tilladelse efter privatvejsloven, jf. § 12. Det betyder omvendt, at udlagte veje kan nedlægges uden tilladelse.

I byen er bestemmelsen ikke helt så klar, men vejdirektoratet har i deres udtalelse 14/17545 udtalt, at byreglerne må forstås sådan, at udlagte veje, der aldrig har været anlagt, kan nedlægges uden tilladelse efter privatvejsloven.

Til sidst skal det for en god ordens skyld præciseres, at ovenstående ikke forholder sig til vejrettighedsspørgsmålet – som jo også er vigtigt – men kun til spørgsmålet om vejen kan nedlægges alene efter BMA's regler eller om det også kræver tilladelse efter privatvejsloven. ◀◀

Finn Kjær Christensen er landinspektør, ph.d., og ansat i Viborg Kommunes afdeling Trafik og Veje som vejlovsmedarbejder. Han har tidligere arbejdet som underviser og forsker på landinspektøruddannelsen på Aalborg Universitet.

Et eksempel på en vej på matrikelkortet, hvor vejen fysisk er nedlagt for mere end 20 år siden. Billederne er fra henholdsvis 1995, 1999 og 2017. Kilde: Danmarks Miljøportal

Ejendomsjura

TEKST OG FOTO:

Lars Ramhøj

Lektor emeritus

På lykke og fromme

Opstår der nye ejendomme eller lodder, skal der være vejadgang. Dokumentation herfor er en del af den matrikulære sag. Det sker typisk som en ejererklæring eller en myndighedsbeslutning. Der er også en tredje, men ganske problematisk mulighed.

Det tilkommer som udgangspunkt kun ejeren af en ejendom at stifte rettigheder over ejendommen jf. tinglysningslovens § 10, stk. 1. Hvis der i forbindelse med udstykning ønskes vejret over en anden mands ejendom, skal man derfor indhente vejerklæring fra ejeren. Det gælder både nye veje og eksisterende veje. Det er matrikulær grundviden.

Alligevel er der mulighed for at vige uden om ejeren. Det fremgår af bekendtgørelse om matrikulære arbejder (BMA) § 6, stk. 1, nr. 2, hvorefter vejadgangen kan dokumenteres ved ”erklæring fra

ejeren af den ejendom, hvorfra arealet afgives, om, at der efter hans bedste overbevisning er vejret for arealet, og erklæring fra landinspektøren om, at han ikke finder grund til at tvivle på, at arealet har denne vejret”.

Denne fremgangsmåde er udtryk for, at man ”kobler sig på” en bestående vejret, og den kan derfor ikke bruges i forhold til nye veje. Lad mig se lidt nærmere på denne bestemmelse i BMA.

HVAD ERKLÆRER LANDINSPEKTØREN EGENTLIG?

Efter sin ordlyd skal såvel ejeren som landinspektøren erklære, at ”arealet har

Et lidt spøjst udslag af vej ejerens retlige dispositionskompetence – set ved Lundsgaard Gods, Kerteminde.

vejret". Arealet betyder i denne sammenhæng det areal, der ifølge udstykningslovens § 18, stk. 1, skal være vejadgang til.

Det er OK, at ejeren også skal afgive erklæring. Men ejeren kan kun udtale sig om vejretten til den ejendom, der udstykkes. Derimod vedrører landinspektørens erklæring vejadgangen til den udstykkede parcel, som i bestemmelsen benævnes "arealet". Så det ville være mere præcist, hvis bestemmelsen i BMA § 6, stk. 1, nr. 2, krævede "erklæring fra ejeren af den ejendom, hvorfra arealet afgives om, at *ejendommen* efter hans bedste overbevisning har vejret og erklæring fra landinspektøren om, at han ikke finder grund til at tvivle på, at *arealet* (parcellen) har vejret".

Ifølge udstykningsvejledningens afsnit 8.4.2 bør erklæringen "kun anvendes i de tilfælde, hvor landinspektøren ikke er i tvivl om, at arealet *under hensyn til færdselens omfang og art* har vejret." Landinspektørens erklæring sandsynliggør alene, at der er en vejret (min kursivering). Erklæringen stifter derfor ikke vejret.

Denne måde at agere på er en følge af, at domstolene i en række sager har accepteret, at en vejret kan udvides til også at omfatte udstykkede parceller, se også "Private fællesveje", 2. udgave, side 92 f. Denne retspraksis er formentlig en følge af, at vejejeren må tåle kvalitative forandringer, der afspejler den almindelige ændring i transportformerne og kvantitative ændringer, som ikke medfører en væsentlig forøgelse af servitutbyrden. Så er det jo nærliggende at acceptere den samme færdselsændring, når den følger af udstykning af den vejberettigede ejendom. Ved bedømmelsen af, om erklæring kan afgives, skal der alene tages stilling til den ændrede færdsel.

Den bemærkelsesværdige konsekvens af disse domme er, at *der kan skabes vejret, uden at vejejeren involveres*. Det er det, der er kommet til udtryk i bestemmelsen i BMA § 6, stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen bruges særligt i en udstykningssituation. Ved udstykningen på det viste måleblad, blev erklæringen brugt ved deling af en stor sommerhusejendom og muliggjorde bebyggelse, der ødelagde havudsigten for vejejeren. Sagen blev

forelagt domstolene, og landsretten vurderede, at "udvidelsen fra hidtil fire til nu fem ejendomme [...] ikke anses for at indebære en så væsentlig forøgelse af vejbyrden [...] at denne ikke skal tåle, at matr. nr. 67 yu [...] har vejret til den private fællesvej." (MAD 2017.99). Landsretten tilsluttede sig altså, at vejretten også kunne udstrækkes til parcellen. Så det var altså OK at afgive erklæring i dette tilfælde.

Involveres domstolene, har den forringede udsigt ingen betydning for vejretsspørgsmålet.

KUN I SÆRLIGE TILFÆLDE

Problemfeltet omkring vejretsekspansion er sammensat. For bedømmelsen af, om én eller flere parceller kan få del i den udstykkende ejendomsvejret beror på en helt konkret vurdering af vejretten, som den er stiftet, og af de konkrete forhold. Det er ikke ganske ligetil at afgøre, om en vejret også berettiger ændret færdsel, hvilket i sidste ende må afgøres af domstolene.

Hertil kommer, at vurderingen skal foretages, hvor der står en udstykningsivrig klient på sidelinjen og presser på. Det er ikke uden grund, at denne erklæring kaldes "lykke og fromme-erklæringen".

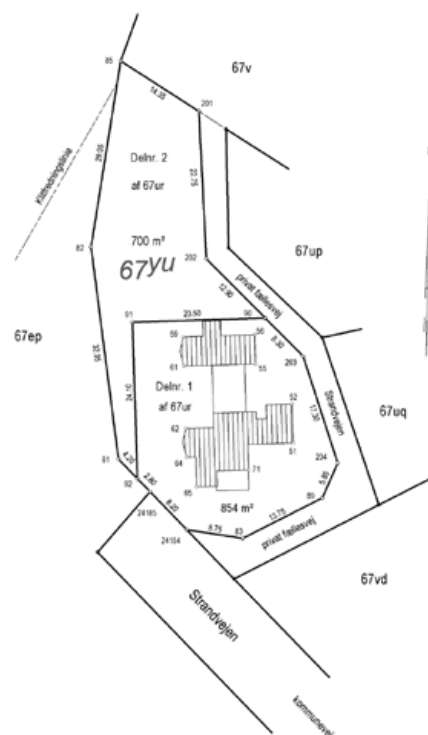
Bruges erklæringen i ovennævnte situationer, hvor det er vejejeren, der "har noget i klemme" ved udstykningen, er det åbenbart, at der kan opstå problemer. Hvis ejeren var blevet spurgt, vil vedkommende kunne have nægtet at meddele vejret for derved at forhindre udstykningen og den udsigtsforringende bebyggelse.

Det forhold, at man viger uden om ejeren, når man bruger lykke og fromme-erklæringen, fortjener navnlig opmærksomhed hos landinspektøren, når udstykningen indebærer en risiko for konflikt med vejejerens interesser. Ejeren kan meget let blive fortørnet over at blive frataget muligheden for at nægte vejret og dermed forhindre udstykningen. Det er muligt, at vejretten i den konkrete sag godt kan ekspanderes retligt set. Men det udelukker jo ikke, at vejejeren kan føle sig forbigået over ikke at være blevet spurgt.

Selv ville jeg kun bruge den i tilfælde, hvor der er mange vejejere og mange vejberettigede og i situationer, hvor vejejeren ikke kan kontaktes, og hvor man er helt overbevist om, at hverken den øgede færdsel eller udstykningen ikke vil medføre gener for vejejeren.

Bruger man den for at undvige at spørge vejejeren eller efter at have fået afslag, inviterer man selvsagt til protester fra vejejeren. ❖❖

Lars Ramhøj, lektor emeritus

Udstykningen i denne sag medførte en forringelse af vejejerens havudsigt.

• Danmarks Første • Parcelhuskvarter

Ny Havnegade i Horsens betegnes af historikere som Danmarks første parcelhuskvarter, selvom det er bygget tilbage i slutningen af det 19. århundrede. Udstykningen skete i en tid med store sociale omvæltninger, og den var præget af landinspektørens faglighed, som generelt fik stor betydning for bydannelsen i tiden før den moderne byplanlægning, hvor arkitekterne fik andre visioner for, hvordan købstæderne skulle planlægges.

I 1890 kunne landinspektør Valdemar Møller stå for foden af Horsens store parkområde Caroline Amalielund og skabe sig et overblik over de marker, som han skulle til at udstykke i snorlige rækker og fuldstændig ensartede parceller til byens håndværkere, arbejdere og borgere.

Valdemar Møller var formentlig ikke klar over, at hans udstykninger ville skrive sig ind i historien og senere omtales som Danmarks første parcelhuskvarter af nogle af eftertidens historikere. Derimod var han nok mere bevidst om, at udstykningen var et tegn på en skelsættende tid, hvor nye klasser i samfundet voksede frem med nye behov og nye livsformer. Det var byens største byggeforening, der stod bag udstykningen, og den skulle komme til at danne præcedens for byens øvrige byggerier på denne tid.

BYEN FÅR VOKSEVÆRK

Forud for anlæggelsen af Ny Havnegade i Horsens havde byen oplevet en større

forandring. I tiden fra 1850 til 1880 blev indbyggertallet i Horsens fordoblet, og i 1901 boede der 22.243 borgere i byen. Byen udviklede sig i samme periode til en industriby, som tiltrak arbejdskraft og lagde pres på byens arealer.

Transportvejene blev forbedret med anlæg af en ny havn i 1850'erne og ikke mindst anlæg af jernbanestrækningen mellem Fredericia og Aarhus, der blev indviet i 1868. Ekspansionen betød, at byportenes afgrænsning af byen efterhånden måtte ophæves for at gøre plads til nye arealudvidelser. Det var en udvikling, der fandt sted i flere andre købstæder, og det skabte behov for nye måder at håndtere beskattningen i de voksende byer.

Loven om den kommunale beskattning i købstæderne fra 1863 ophævede alle tidligere bestemmelser for, hvordan ejendomme skulle beskattes, og derfor blev købstadsgrundene opmålt efter geometriske mål, så ejendommenes samlede hartkorn kunne vurderes med udgangs-

punkt i den 24 trins skala for jordernes kvalitet, som var angivet i Matrikelloven af 1844. Alle købstæder skulle udarbejde et matrikelkort i målestok 1:800 med angivelse af matrikelnumre med ejerens eller brugerens navn.

I Horsens var det landinspektør August Søht, der stod for matrikelkortlægningen af byen. Han var hentet ind fra Hørsholm, hvor han havde sit daglige virke, for at lede arbejdet med at matrikulere Horsens by, og i 1868 var kortlægningen færdiggjort. August Søhts matrikulære arbejder skete i en tid, hvor antallet af faste ejendomme steg voldsomt. I begyndelsen af 1800-tallet var der 450 faste ejendomme i Horsens, og i 1911 var tallet steget til 1.891 faste ejendomme. Det var i særdeleshed i 1880'erne og 1890'erne, der var en stor udvikling i boligmassen. Forud for etableringen af Ny Havnegades byggeselskab, der blev stiftet i 1890 af redaktør Emil Bojsen, havde Arbejdernes Byggeforening fra 1871 også bygget huse i byens vestlige del. Arbejdernes

Ny Havnegade, Horsens, i 1906, hvor stort set alle parceller er bebygget. Afdragsordningen gjorde det muligt for byens borgere at bygge med det samme, og ikke lade parcellerne være nyttehaver til man fik råd til at bebygge. Kilde: Horsens Byarkiv

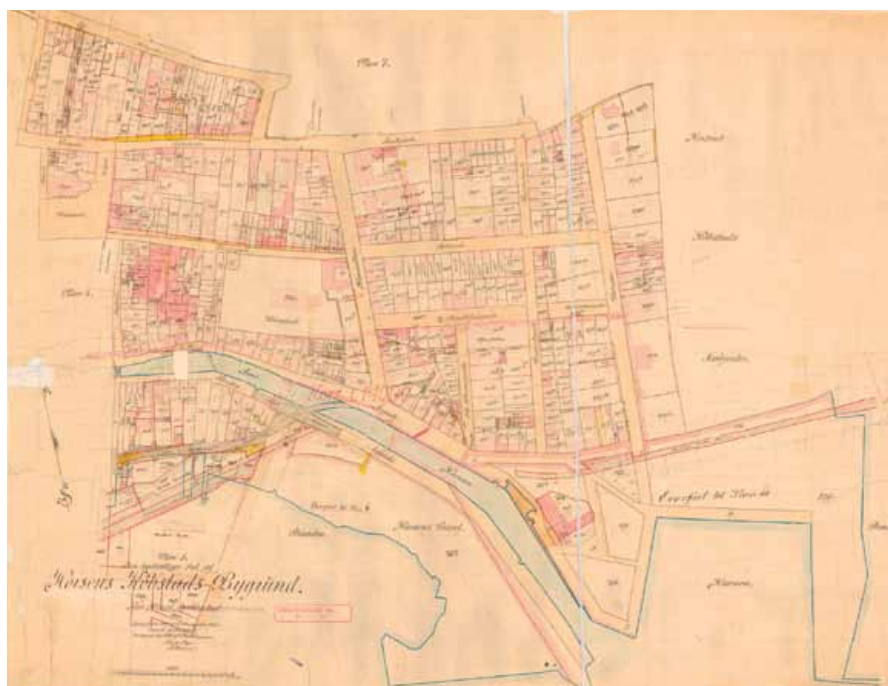
Byggeforenings huse var imidlertid mere ensartet og ikke bygget som ejerboliger, som dem i Ny Havnegade.

Matrikelkort før udstykning. Linnemans Toft blev opkøbt af Have- og Andelsbyggeselskabet i 1890. Det var en af byens store byggeforeninger, der med redaktør Emil Bøjsen i spidsen, ønskede at anlægge haver til havebrug og bebyggelse ud fra devisen "hver mand sit hus og sin have". Kilde: Geodatastyrelsen

EN SOCIAL MATRIKULERING

Landinspektør August Søht havde haft til opgave at foretage opmålinger af Horsens bys grunde og ejendomme for at indføre et nyt matrikelsystem til opkrævning af skatter og afgifter. Landinspektør Valdemar Møller stod imidlertid med en anden opgave, da han skulle udstykke arealet syd for byens park Caroline Amalielund; den del af byen, der skulle blive til Ny Havnegade. Matrikuleringen skrev sig ind i en tid, der var præget af sociale forandringer, og det kom også til at præge byens nye parceller.

Emil Bøjsen, der var ophavsmanden til Ny Havnegade, var optaget af at løse nogle af arbejderklassens boligproblemer. Han var en af byens spidser, redaktør af Horsens Folkeblad og Venstremand, og havde øjnet, hvad en voksende industrialisering og bybefolkning betød for

Matrikelkort efter udstykning. Her ses udstykningen af 156 parceller i Horsens syd for byens park. Parcellerne er anlagt i snorlige rækker ud fra en rationel tilgang, så de var akkurat store nok til, at arbejderne selv kunne dyrke jorden og have et lille to etagers hus på grunden. Kilde: Horsens Byarkiv

byen – og ikke mindst, at en voksende klasse af arbejdere skulle blive en vægtig vælgerskare i fremtiden. Derfor stod han bag en af byens store byggeforeninger, som med inspiration fra englændernes arbejderboliger ville udstykke parceller og lade byens borgere dyrke haverne og bebygge grundene ud fra devisen ”hver mand sit hus og sin have”.

Selskabet hed Have- og Andelsbyggeselskabet, og i 1890 opkøbte de Linne-mans Toft, som kort tid efter var udstykket til 156 parceller. Byens nye boliger gav hver mand mulighed for at dyrke jorden i nærhed af byens industrielle arbejdspladser, og samtidig bygge eget hus på egen parcel. Medlemmerne af Have- og Andelsbyggeselskabet kunne bebygge grunden, når den var udbetalt. Det kostede 25 kroner om året at være medlem, og grunden blev afbetalt via medlemskab. Nogle betalte grundens pris på 250

kr. med det samme, og derfor var Ny Havnegade næsten fuldt bebygget ved indgangen til det 20. århundrede.

RATIONEL UDSTYKNING PRÆGER BYDANNELSEN

1890'erne var en tid, hvor den kommunale administration og regulering tog til. Købstadsanordninger for brandvæsenet, kloak- og vandvæsen vandt frem og var med til at regulere byens fysiske indretning. I Horsens var der imidlertid ikke tale om decideret byplanlægning i moderne forstand. Byens udvidelse drejede sig først og fremmest om at skabe ordentlige vilkår for byens arbejdere og håndværkere, og anlægge vejene hensigtsmæssigt i forhold til brandvæsen, transport og forsyninger.

Samtidig dominerede liberalismen stadig tidens politiske og økonomiske tankegang, og derfor blev Ny Havnegade anlagt som parceller, som køberne selv kun-

ne bestemme over. Således lå der ikke nogen egentlig byplan til grund for byens nye kvarter af individuelle parceller, men alene rationelle beregninger over, hvilken størrelse af parceller, som almene borgere kunne købe og samtidig bebygge og dyrke til eget brug.

Princippet for byggeforeningen var, at borgerne kunne erhverve grund og bolig, når de havde betalt gælden ud, og derfor kunne ejerne bebygge grunden lige så snart den var erhvervet. Ny Havnegade blev således en lineært anlagt gade med rektangulære parceller med en ensartet størrelse. Den nye parcellering var i højere grad præget af landinspektørens faglighed og næse for at få så meget ud af jordstykket som muligt, og ikke mindst af de sociale hensyn med parcelstørrelser, som almindelige borgere havde råd til.

Landinspektør Valdemar Møller fik kortlagt 156 matrikler, og husene blev byg-

get efter tidens mode; engelskinspirerede rækkehuse med små forhaver, og de fleste i to etager med facade ud til gaden. Baghaverne var akkurat store nok til at brødføde husejerne med grønsager det meste af året. Alt sammen i tråd med tidens liberale tankesæt, og en rationel regulering, der i høj grad var styret af markedskræfterne.

MELLEM STADSINGENIØRER OG ARKITEKTER

Landinspektøren arbejdede ud fra hensigtsmæssighed og hensynet til parcelkøber. Det handlede om den korteste og hurtigste vej mellem to mål, og at skabe rum for folk, der kæmpede for tilværelsen. Derfor var tilgangen til byens udvidelser mere rationel i slutningen af 1800-tallet. Det forklarer Poul Sverrild, byplanhistoriker og direktør for Forstads museet i Hvidovre.

Økonomi kom før kultur i tiden før de store byplanlæggere i det 20. århundrede. Udgangspunktet var flest mulige huse på den plads, der var til rådighed, samtidig med, at tidens regelsæt blev overholdt, og man tilpassede sig markedet, forklarer han. Derfor var landinspektørens rationelt anlagte matrikulære kompetencer ikke alene nyttige for bygherren, men den kom også til at præge udbygningen af købstæderne i slutningen af det 19. århundrede, hvor kun få overordnede byplaner fik lov at præge byens ekspansion.

Byerne bestod af lineært anlagte veje med fuld udnyttelse af parcellerne. Arki-

tekterne havde endnu ikke vundet indtog i bydannelsen, og det var endnu kun store stadsingeniører som Charles Ambt, der stod for en stor del af Københavns arealudvidelser i 1890'erne, der plæderede for en mere professionaliseret og reguleret byplanlægning. I Horsens kom stadsingeniør og arkitekter ikke til at dominere byen i en anden retning. Størstedelen af byens nye arbejderhuse blev anlagt frem til 1902, hvor byggeriet stagnerede.

Den moderne byplanlægning kom sent til Horsens, og det var først i forbindelse med den nye byplanlov i 1938, at man ansatte Horsens-borgeren ingeniør Gjerlev-Knudsen til at lave en generel byplan, som blev færdig i 1953. Byens arbejdere havde fået husly i begyndelsen af det 20. århundrede, og det var først med industriens udflytning og 1960'erne og 1970'ernes parcelhusbyggeri, at byen igen for alvor udvidede sine arealer.

HVAD ER ET PARCELHUS?

I dag betragter vi parcelhuse som noget andet end de rækker af huse, der for størstedelen stadig er bevaret i Ny Havnegade i Horsens. Når vi taler om parcelhuse i dag, tænker vi først og fremmest på 1960'erne og 1970'ernes parceludvidelser i byernes forstæder, men betragter man parcelhuse som et socialt fænomen, så var husene i Ny Havnegade også en slags parcelhuse; altså huse for det brede lag.

”Ser man på udviklingen i andre euro-

pæiske lande som Holland og Belgien, hvor almindelige mennesker i højere grad bor i individuelle rækkehusbebyggelser, så kan man godt sige, at Ny Havnegadekvarteret i Horsens er Danmarks første parcelhuskvarter,” siger Peter Dragsbo, byplanhistoriker og forhenværende direktør for Sønderborg Slot.

Byggekulturen i Horsens står i dag som noget særegent i Danmark. I det øvrige Danmark var det den rektangulære villa eller parcelhavegrund, der blev normen. Det var imidlertid også landinspektørernes rationelle og rektangulære parcelleringer, der var normen for disse parceller, indtil de moderne byplanidéer – som blandt andet var hentet fra de engelske havebyer – slog igennem. I en række byer skete dette skifte allerede omkring 1920, hvor fx København, Aarhus, Ringsted, Sønderborg med flere fik arkitekttegnet byplaner, men generelt kom landinspektørudstykningsernes rationale til at præge byudviklingen frem til 1950'erne, forklarer Peter Dragsbo. ◀◀

Litteratur:

Tim Knudsen: *Storbyen støbes – København mellem kaos og byplan 1840-1917*. Akademisk forlag 1988

Peter Dragsbo: *Hvem opfandt parcelhuskvarteret? Forstaden har en historie*. Skrifter fra Museum Sønderjylland -2 Byhistoriske skrifter -6. Museum Sønderjylland 2008

Bodil Møller Knudsen og Ole Schiørring: *Fra grubehus til grillbar. Horsens i 1000 år*. Horsens 1992.

Brian Wanborg: *Industribyen Horsens*. Industrimuseet Horsens

Jens Toftgaard Jensen og Jeppe Norskov: *Købstadens metamorfose – byudvikling og byplanlægning i Århus 1800-1920*. Skrifter om dansk byhistorie 2. Aarhus Universitetsforlag 2005.

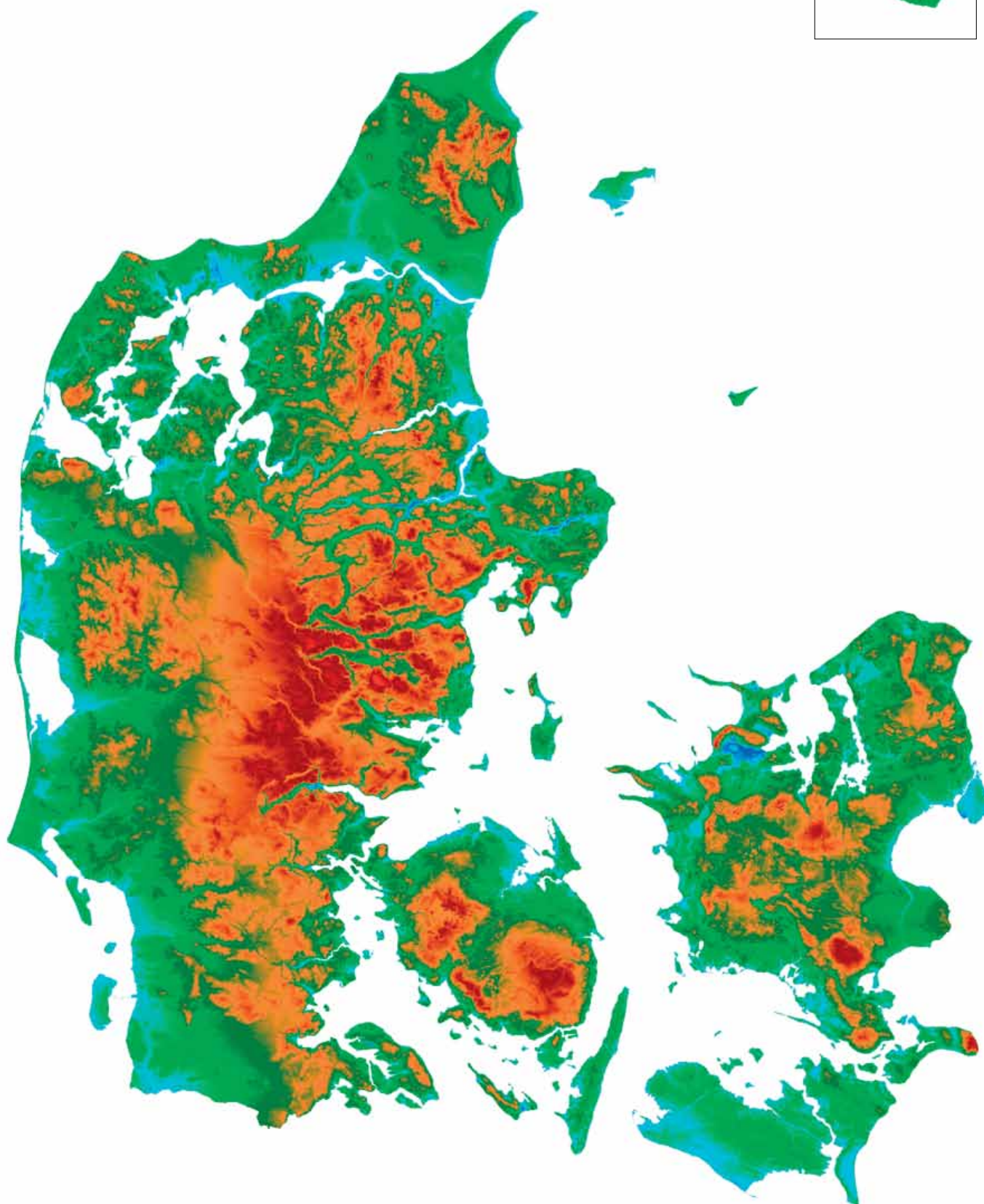
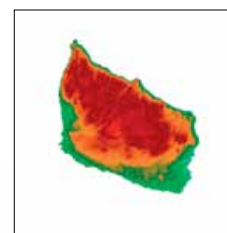
Svend Balslev og Hans Ejner Jensen: *Landmåling og landmålere. Danmarks økonomiske opmåling. Den danske Landinspektørforening 1975*

For 100 år siden. Ny Havnegade har jubilæum. Artikel i Horsens Folkeblad lørdag den 10. marts 1990.

Antal personer (ejere/lejere), der bor i parcelhuse og andre boligtyper i Danmark (2017). Kilde: Danmarks Statistik

	Beboet af ejer	Beboet af lejer	Uoplyst
Parcel/Stuehuse	1 036 483	125 609	1 564
Række-, kæde- og dobbelthuse	132 320	263 048	1 250
Etageboliger	124 451	901 179	6 386
Kollegier	15	32 730	532
Døgninstitutioner	23	4 648	212
Fritidshuse	19 695	1 616	142

Figur A: Resultatet af beregningen af de gamle kurver med Anudem softwaren og en efterfølgende farvelægning af modellen. Modellen er beregnet af fem omgange fordelt på Nordjylland, resten af Jylland, Fyn med øer, Sjælland og Bornholm. Det tog under en dag. Dataforberedelse og rensning tog et par dage og farvelægningen en lille uge.

Rasterdata og højdemodeller – hvordan finder man den optimale celledørrelse?

En del landinspektører er involveret i at tilvejebringe rasterdata. Det gælder især højdemodeller i forbindelse med fx naturgenopretninger eller byggeri. Selv med moderne, hurtige computere kan forkert valg af celledørrelse give udfordringer.

I forbindelse med generering af højdemodeller er der naturligt nok fokus på nøjagtigheden, både i plan og i højden. Men der er et andet element, som ofte bliver overset, nemlig celledørrelsen.

Selv om regnekraften i computerne løbende bliver bedre og bedre, så er der nogle indbyggede modsætninger:

- Når celledørrelsen halveres, så stiger filstørrelsen med en faktor fire.
- De fleste rasterprogrammer læser data sekventielt fra harddisken.
- Celledørrelsen bestemmer, hvilke detaljer der kan erkendes (jf. Nyquists samplingsteori og der kan ikke siges noget om objekter, der er mindre end to gange celledørrelsen).

De fleste der har prøvet at arbejde med data fra Danmarks højdemodel har opdaget, at det selv med kraftige computere er vanskeligt at arbejde med mere end blot nogle få kvadrater. Det skal dog nævnes, at en undtagelse herfra er professor Lars Arge, Aarhus Universitet. Han er en af de ledende på verdensplan i forhold til at arbejde med meget store datamængder og han har udviklet algoritmer, der gør det muligt at beregne højdemodeller, hvor vandet løber nedad

– hvilket ikke er en selvfølge i modellerne – og hvor der vil blive vådt ved oversvømmelse. Men selv med de meget gode nye data, der nu er til rådighed i forbindelse med den seneste laserscanning af Danmark, så betyder Nyquist-teorien, at der stadigvæk er strømningsveje og huller af betydelig størrelse som vi ikke kan finde via GIS-analyser.

Samtidig med vanskelighederne ved at arbejde med større arealer, medfører en model med større opløsning – dvs. mindre celledørrelse – end optimalt, ikke i sig selv bedre resultater.

HVORDAN FINDER MAN DEN OPTIMALE CELLESTØRRELSE?

Der findes forbavsende lidt litteratur om emnet celledørrelser, men i Wilson og Gallant's bog *Terrain Analysis: Principles and Applications* er der et bud. Når man arbejder med terrændata, er dette hovedbogen med et væld af information om, hvad man kan beregne ud fra terrændata.

I bogen tager forfatterne udgangspunkt i digital signalteori og i, at der kommer et punkt, hvor man ikke får mere information ved at bruge en mindre cel-

KORT OM NYQUISTS SAMPLINGSTEORI (NYQUISTS RATE)

Nyquists samplingsteori fra 1928 er grundlaget for en stor del af den digitale signalbehandling. Teorien siger:

“A bandlimited continuous-time signal can be sampled and perfectly reconstructed from its samples if the waveform is sampled over twice as fast as its highest frequency component.”

Det er årsagen til, at CD-afspillere anvender 44 khz som samplingfrekvens, så er der lidt plads til filtrering og det er stadigvæk muligt at genskabe toner korrekt op til 20 khz, som er høregrænsen for langt de fleste.

Vendt om betyder det, at man ikke med sikkerhed kan opløse data på under to gange samplingfrekvensen.

lestørrelse, men i stedet får problemer med støj.

Idéen er:

- at man beregner data med samme interpolationsmetode, men med forskellige celledørrelser,
- at man finder spredningen for den samlede model for hver celledørrelse,
- at man plotter spredningerne kontra celledørrelse, og
- at den optimale celledørrelse ligger ved knæpunktet i kurven.

Det lyder lidt abstrakt og især ideen med at beregne spredningen for den samlede model kræver lige lidt overvejelse. Idéen er, at modellen skal vise det samme terræn, og at forskellene i spredningen for den samlede model viser støjen.

Jeg har lavet et lille eksempel fra en opmåling i forbindelse med naturgenopretningen af Rødding sø nordøst for Viborg (i øvrigt en af de mere vellykkede naturgenopretninger, da den både har bidraget til øget naturkvalitet og til, at der er kommet mere liv i en mindre by, som ellers var presset, da byen er blevet langt mere attraktiv på grund af søen). Jeg har desværre ikke data på, hvem der har lavet opmålingen, men det er et flot stykke arbejde og meget typisk for en af de bedre opmålinger i forbindelse med naturgenopretninger.

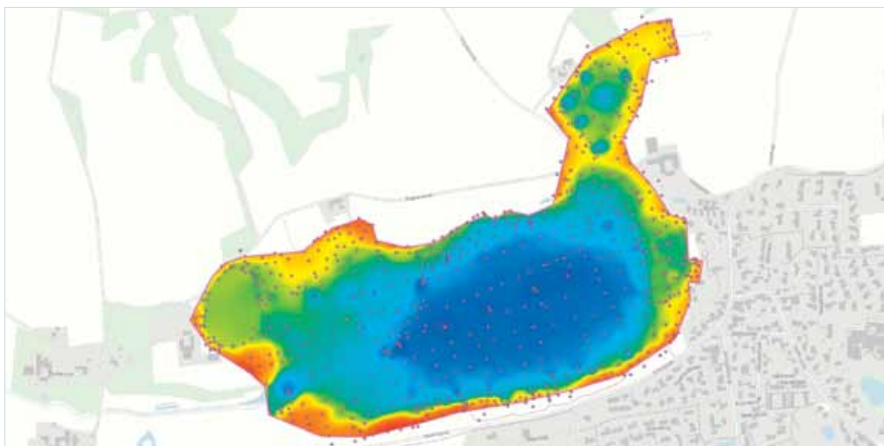
Figur B viser området og målepunkterne. Der er først gennemført en punktudtynding, så der ikke er sammenfaldende punkter. Det får de fleste interpolationsmetoder til at opføre sig underligt og især med TIN (Triangulated Irregular Network) kan det give voldsomme fejl med undershot/overshot. Området er fladt, og jeg valgte at beregne modellen med den såkaldte Natural Neighborhood-metode, men interpolationsmetoden har ikke betydning for metoden til beregning af celledørrelse. Der blev beregnet en række modeller med samme parametre bortset fra forskellige celledørrelser. Resultatet med 0,5 meter i celledørrelse er vist i figur C.

Derefter blev der beregnet spredning for kernen i modellen (området afgrænset med en lilla streg). Det kan umiddelbart gøres med funktionen 'region in-

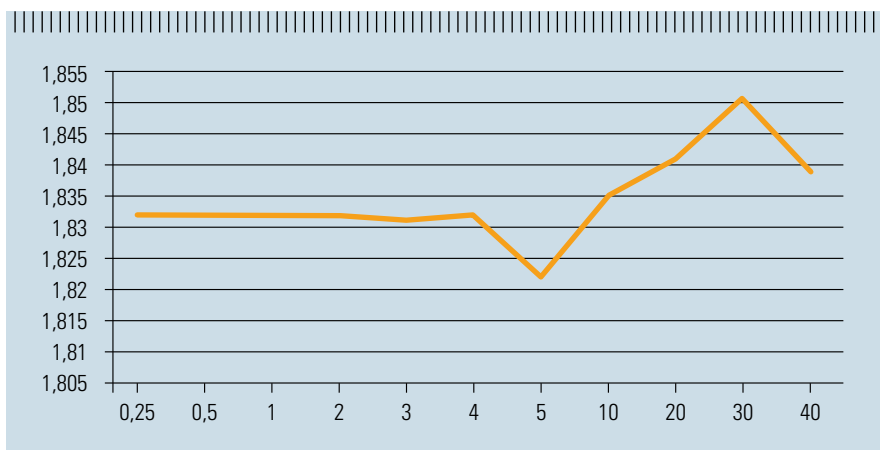
Figur B: Rødding sø med opmålingspunkter vist på skærmbildet. Den lilla streg er den afgrænsning, som er brugt i forbindelse med beregning af spredningerne.

Figur C: Rødding sø med 0,5 meter celledørrelse og kunstige skygger vist på skærmbildet.

Figur D: Plot af forholdet mellem celledørrelse og spredning. I dette tilfælde ligger den optimale celledørrelse omkring 5 meter.

spect' i programmet Vertical Mapper, men de fleste andre rastergis-programmer har et tilsvarende værktøj. Det siger i øvrigt sig selv, at det ikke giver mening at interpolere ud over ens data og derfor selvfølgelig heller ikke at beregne spredning på noget uden for det opmålte.

Data for spredning er efterfølgende lagt ind i regnearket Excel og der er udarbejdet et plot af forholdet mellem cellestørrelse og spredning. Det er et fladt område og forskellene er ikke store, men det ses tydeligt i figur D, at den optimale cellestørrelse ligger omkring 5 meter.

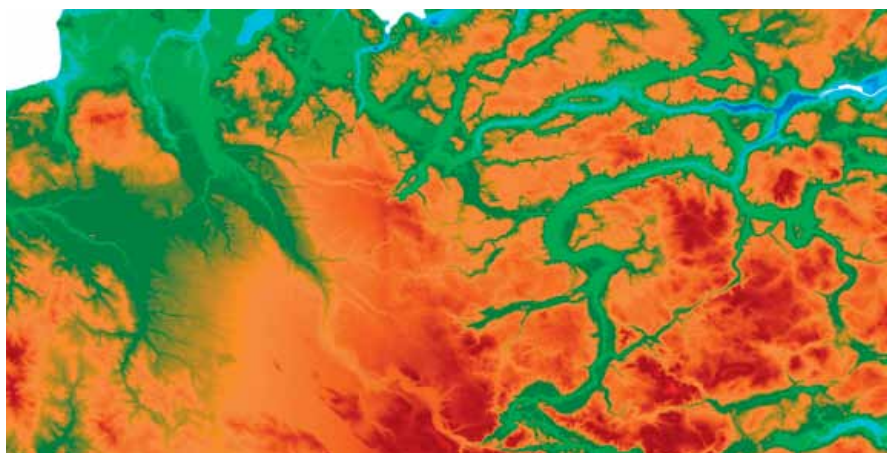
Dykket omkring den optimale cellestørrelse er lidt usædvanligt, men jeg har set det flere gange i forbindelse med opmålinger af flade områder til brug for naturgenopretninger. Når metoden anvendes i forbindelse med større datamængder og mere varieret terræn, får man en mere jævn kurve med større forskelle og et mere markeret knæk på kurven.

GENBEREGNINGEN AF DE GAMLE DANSKE HØJDEDATA

Kort- og Matrikelstyrelsen samt senere Geodatastyrelsen har udarbejdet flere forskellige højdemodeller ud fra de gamle opmålinger af højdekurverne fra 1880'erne. Der har været forskellige udfordringer fra grove overshot/undershot og til, at vand ikke løb nedad, når man lavede et profil i vandløbene. Det sidste gav betydelige udfordringer i forbindelse med modellering af vandløbsoplande og både de daværende amter, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) og det daværende Danmarks Miljøundersøgelser (nu DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi) var kritiske.

Geodatastyrelsen tog handsken op og inviterede til dialog. Der var enighed om, at der var brug for en ny opmåling, især af hensyn til de lave arealer, som har sat sig betydeligt siden 1880'erne. På det tidspunkt (2004) var en laserscanning stadigvæk så kostbar, at man ikke kunne forvente at få adgang til sådanne data i de første mange år. Derfor diskuterede man også, om de eksisterende data kunne anvendes bedre.

Der blev afholdt en lille konkurrence,

Figur E: Udsnit af modellen beregnet med Anudem. For de geologisk interesserede er knækket i isranden fra sidste istid ved Skelhøje.

hvor deltagerne skulle beregne et vandløbsopland på Fyn og vise et længdeprofil for vandløbet. Resultaterne gav anledning til en række spændende diskussioner, og en af konklusionerne var, at datakontrol og omhyggelighed i beregningerne var én ting, men at de fleste interpolationsmetoder medførte restfejl, som afledt medførte, at vandet ikke løb nedad i modellen. En anden erkendelse var, at der skulle regnes på samlede vandløbsoplande og ikke efter kortopdelinger.

I Viborg Amt, hvor jeg dengang var ansat, havde vi anskaffet Anudem, et australsk software som har en ekstra betingelse om kontinuitet i interpolationsmetoden og som er basis for mange af de beregninger især Wilson har foretaget. Som det eneste program kunne Anudem beregne en model, hvor vandet løb nedad i vandløbets længdeprofil som forventet.

Præmien for at foretage det stykke arbejde var fornøjelsen af at få lov til at regne på hele landet! Det skete ud fra de gamle højdekurver – men dog konverteret til meter – kystlinjen, vandløbene og nogle supplerende punkter med koter. Opgaven gav anledning til en del overvejelser, da der minimum skulle regnes på Jylland fra Limfjorden og ned til grænsen i én model, samtidig med at der var en bekymring for kvaliteten af data. Der blev derfor foretaget forskellige testberegninger for forskellige områder af den

optimale cellestørrelse ud fra Wilsons og Gallants metode.

Testberegningen viste overraskende, at støjen lå helt nede omkring 13 meter i kuperet terræn og omkring 18 meter, når det blev mere fladt. Vi (forfatteren og Rune Carbuhn Andersen fra Geodatastyrelsen) valgte derfor en cellestørrelse på 20 meter og var meget spændte på, om det kunne lade sig gøre at regne så stor en model. Det lykkedes og vi testede derefter nøjagtigheden ud fra 600 terrænpunkter i Midtjylland – i højden ligger den på omkring 1,2 meter, så vores forgængere må have været meget omhyggelige. Kort efter vi havde den første version af højdemodellen i hus, lykkedes det i øvrigt at få en aftale om brug af laserscannede højdedata til det, der nu er Danmarks højdemodel, så beregningen har mest historisk interesse. ◀◀

Ole Gregor er landinspektør og ansat i Aarhus Kommune som VVM-medarbejder. Han har igennem mere end 30 år beskæftiget sig med mange aspekter inden for areal- og miljøregulering, fysisk planlægning og kortlægning.

FAGLIGT MØDE 2018

Fredag den 2. februar
Lørdag den 3. februar

PROGRAM: FREDAG 2. FEBRUAR

- 10.00 – 18.30 Udstillingen er åben**
Inkl. retroudstilling og præsentation af jubilæumssnaps
- 10.00 – 10.05 Velkomst og åbning**
Torben Juulsager, formand for DdL
- 10.05 – 10.30 Introduktion til årets møde**
Fagligt Møde Udvalg
- 10.30 – 12.00 Keynote speakers**
- Festtale: Fra jordfordeling til fordeling af jordens ressourcer
Esben Munk Sørensen, Aalborg Universitet
 - Fang fremtiden - før den fanger dig!
Liselotte Lyngsø, Future Navigator (med interaktion)
- 12.00 – 13.00 Frokost og networking**
- 13.00 – 14.30 Fremtidssession 1: Afsætning/ markarbejde med ny teknik**
- Hands-on session (maks. 50 deltagere)
Leica, Geoteam og ToppTOPO
- 13.00 – 14.30 Fremtidssession 2: Landinspektør i nu- og fremtiden**
- Tag med på en tankevækkende rejse – spot fremtidens trends og muligheder!
Liselotte Lyngsø, Future Navigator
- 13.00 – 14.30 Nutidssession 3: Ejendomsret**
- Workshop: Retssag om et væsentligt ejendomsretligt spørgsmål (maks. 150 deltagere)
Peter Mortensen, COWI, Casper Thybo, Mølbak Landinspektører, m.fl.
- 14.30 – 15.00 Pause og networking**
- 15.00 – 16.30 Session 4: BIM – intelligent datahåndtering**
- Dataindsamling giver værdi for kunderne
Khoa Dang Ngo, Danmarks Tekniske Universitet
 - Nye muligheder med Virtual Design and Construction – mini workshop
Andreas Kragh, Rie Rohde og Mikkel Daniel Lieberkind Jensen, MT Højgaard
- 15.00 – 16.30 Session 5: Planlægning / byudvikling / det åbne land**

- Bæredygtig planlægning i landinspektørbranchen
Kreils von Fyren Kieler Ekelund, Geopartner Landinspektører
- Aktuelt om planloven
- Naturfredning i 100 år
Henrik Vejre, KU Life

- 15.00 – 16.30 Session 6: Offentlige data i spil**
- Kan data skabe værdi for din virksomhed?
Astrid Andersen, Svendborg Kommune
 - For-analyse om kvalitetsforbedring af matrikelkortet
Jørgen Skrubbeltrang, Geodatastyrelsen, og Line Hvingel, COWI
 - Anvendelse af ejendoms- og plandata til den fremtidige ejendomsvurdering
Lars Breumlund og Catrine Gylling Jensen, Skatteministeriet

16.30 – 17.00 Pause og networking

- 17.00 – 18.00 Session 7: Jura**
- Hot nyt fra kommissionerne
Peter Mortensen, Københavns Universitet
 - Ekspropriationsudvalget
Håkun Djurhuus, Bech-Bruun Advokatpartnerselskab

- 17.00 – 18.00 Session 8: Campus Place – Aalborg Universitet**
- Kort nyt fra Aalborg Universitet/landinspektøruddannelsen
 - Præsentation af udvalgte studenterprojekter
 - Fagligt oplæg ved forsker

- 17.00 – 18.00 Session 9: Ledelse – for landinspektører med dagligt ledelsesansvar**
- Ledelse af landinspektører – er det særligt?
Henrik Ibsen, Geopartner Landinspektører
 - Iværksætter
Jesper Eiby, Google

18.30 – 20.00 Middag og networking

20.00 – 21.30 DdL generalforsamling

- 21.30 Fredagsbar – lounge**
Musik: The Eclectic Moniker – DJ set

- 22.30 Natmad og fortsat fredagsbar – lounge**

PROGRAM: LØRDAG 3. FEBRUAR

07.00 – 09.00 Morgenmad

09.00 – 17.00 Udstillingen er åben

- 09.00 – 10.00 Wrap up på fremtidssessionerne**
Liselotte Lyngsø, Future Navigator

10.00 – 10.30 Pause og networking

- 10.30 – 11.15 EU's persondataforordning**
Stine Nissen, Niveau

- 10.30 – 11.15 Landinspektørens fremtidige identitet**
Søren Holst, Geopartner Landinspektører

- 10.30 – 11.15 +67 session:**
Arkitekter, vejingeniører og landinspektører under Frederik V og Christian VII
Ulla Kjær, museumsinspektør

- 11.15 – 12.00 Under 30 session:**
Karriere – landinspektørens potentiale
Kristian Baatrup, Landinspektørkontoret Baatrup & Thomsen

- 11.15 – 12.00 Arbejdsliv**
Den moderne arbejdsplads

12.00 – 13.00 Frokost og networking

13.00 – 14.45 ALF-medlemsmøde

13.00 – 14.45 PLF-medlemsmøde

14.45 – 15.00 Pause og networking

- 15.00 – 16.00 Kulturelt indslag**
Tænk vildt!
Rane Willerslev, direktør for Nationalmuseet

- 16.00 – 16.15 Afslutning**
Torben Juulsager, formand for DdL

- 19.00 – 00.30 Middag, sang, musik og socialt samvær**
Musik: Okholm og Pistolerne

00.30 Natmad

Med forbehold for ændringer

Praktisk om Fagligt Møde 2018

Tilmeldingen via Hotel Nyborg Strand foregik så smertefrit ved Fagligt Møde 2017, at vi fortsætter denne praksis. Mødegebyrerne er også stabile (dog skal arbejdsløse nu betale mødegebyr som studerende), og prisstigningerne er alene de priser, som hotellet melder ud.

TILMELDING

Deltagere skal tilmelde sig mødet på Hotel Nyborg Strands web-baserede tilmelding:
www.conferencemanager.dk/Landinspektor2018

Ønskes overnatning og forplejning bestilles det også her. Studerende skal også bruge web-tilmeldingen ved tilmelding til fællestransport.

Ved tilmelding vælges overnatningsdage og værelsestype, og navnet på den eller de personer, som du deler værelse med (hvis det er relevant). I kan evt. bestille sammen. Landinspektørfirmaerne kan foretage én samlet tilmelding og bestilling og til sidst angive, hvem der er fakturaansvarlig. Der vil så blive sendt én faktura, eller betalingen kan ske online via kreditkort.

BETALING

Kan foretages pr. faktura, online eller på hotellet.

ORDINÆRT OG REDUCERET MØDEGEBYR

Ordinært mødegebyr for hele arrangementet er 2.700 kr. Pensionister betaler reduceret mødegebyr på 540 kr., og studerende og arbejdsløse (dokumenteret tilmeldt jobcentret på fuld tid) betaler 300 kr. Mødegebyrerne gælder for tilmelding senest fredag den 15. december 2017, og dækker arrangementer og kaffe/vand/frugt/appetizers i løbet af dagene.

TIDSFRISTER

FØRSTE TILMELDINGSFRIST

Fredag den 15. december 2017.

Ved tilmelding efter denne dato forhøjes alle mødegebyrer med et ekstragebyr på 1.000 kr.

ANDEN TILMELDINGSFRIST

Fredag den 5. januar 2018.

Ved tilmelding efter denne dato forhøjes alle mødegebyrer med yderligere ekstragebyr på 1.000 kr. (i alt ekstragebyr på 2.000 kr.)

SIDSTE TILMELDINGSFRIST

Torsdag den 25. januar 2018. Der kan ikke tilmeldes efter denne dato.

VÆRELSESBESTILLING HOS HOTEL NYBORG STRAND

Frist for bestilling af værelser er mandag den 22. januar 2018.

FORHÅNDSTILMELDING TIL SESSIONER

Afkryds, hvilke sessioner, du forventer at deltage i. Vi bruger afkrydsningen som et signal om en forhåndsinteresse, når vi booker lokaler på hotellet.

FORPLEJNING

Fælles forfriskninger i løbet af dagene er inkluderet i mødegebyret.

FREDAG

Frokostbuffet inkl. 1 øl/sodavand: 262 kr.
Middagsbuffet inkl. 1 øl/sodavand: 308 kr.
Natmad – uden øl/vand: 86 kr.

LØRDAG

Frokostbuffet inkl. 1 øl/sodavand: 262 kr.
Festmiddag (4 retter/vin/øl/vand/kaffe/musik/natmad): 945 kr.

Forplejningspriserne er hotellets priser.

AFMELDING – NB! – FREMRYKKET

MØDEGEBYR OG FORPLEJNING

Ved afmelding **inden** fredag den 26. januar 2018, slipper du for mødegebyr, evt. ekstragebyr og omkostninger til forplejning.

Ved afmelding – **uanset årsag** – efter den 26. januar, hæfter du for tilmeldt forplejning, men slipper for mødegebyr og evt. ekstragebyr.

VÆRELSET

Ved afbestilling efter mandag den 22. januar 2018 hæfter du som udgangspunkt for udgifter til overnatning, med mindre hotellet afhænder værelset til anden side. Afmelding foretages ved Hotel Nyborg Strand på nyborgstrand@nyborgstrand.dk, eller 6531 3131.

Foreningen tilbyder ikke en afbestillingsforsikring.

STUDERENDE

Studerende på 5.-10. semester kan deltage med transport, overnatning og forplejning betalt af foreningen. Du skal være medlem af Landinspektørforeningen. Du tilmelder dig som de øvrige deltagere, men vælger 'studerende'. Husk eventuel tilmelding til transport.

TRANSPORT

Vi arrangerer fælles transport til/fra København/Aalborg tidlig fredag morgen og hjemtransport lørdag eftermiddag. Fællestransporten bliver i bus, hvis der er tilstrækkeligt antal tilmeldte. Eller i tog eller bil med 4 personer. Sekretariatet bestemmer suverænt, hvordan transporten vil foregå, når vi ser på antal tilmeldinger. Hvis der bliver mulighed for biltransport, yder foreningen kørselsgodtgørelse efter statens regler, men kun hvis tilskuddet er lavere end de tilsvarende samlede udgifter til offentlig transport.

OVERNATNING

Foreningen betaler for overnatning fra fredag til lørdag i 3-sengs værelser. Du skal foretage værelsesvalg via onlinetilmeldingen. Skriv navne på dine værelsesfæller.

FORPLEJNING

Foreningen betaler forplejning fra fredag frokost til og med lørdag frokost. Kryds af ved tilmeldingen, selv om der evt. står et beløb. Beløbet annulleres, inden du får en faktura fra Hotel Nyborg Strand.

ARBEJDSLØSE

Arbejdsløse (dokumenteret tilmeldt jobcentret på fuld tid) kan få tilskud til transport svarende til billigste offentlige transport til Nyborg. Kører I flere i samme bil betales kørselsgodtgørelse efter statens regler, men kun hvis tilskuddet er lavere end de tilsvarende samlede udgifter til offentlig transport. Tilskuddet overføres til pengeinstitutkonto efter mødet. Henvend dig til sekretariatet under mødet.

OVERNATNING

PÅ HOTEL NYBORG STRAND

Værelserne er til rådighed fra kl. 14.00 på ankomstdagen til kl. 10.30 på afrejsedagen.

- Hotellet har oplyst disse priser inkl. morgenmad pr. person:
Enkeltværelse: 888 kr.
Delt dobbeltværelse: 504 kr./person
Delt 3-sengsværelse: 403 kr. /person

BETALING

MOMS

Mødegebyret er momsfrit.
Øvrige beløb er inkl. moms.

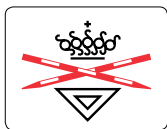
FAKTURERINGSADRESSE

Afkryds/notér betaler/faktureringsadresse.
Hvis du arbejder i en offentlig institution, så skriv EAN.nr.

AFREGNING / BETALING

Betaling for mødegebyr, overnatning og forplejning foretages direkte med Hotel Nyborg Strand enten ved online betaling ved tilmelding, ved afrejse eller pr. faktura.

GENERALFORSAMLING 2018 I DEN DANSKE LANDINSPEKTØRFORENING

Bestyrelsen indkalder til ordinær generalforsamling, fredag den 2. februar 2018, kl. 20.00, på Hotel Nyborg Strand i forbindelse med afholdelse af Fagligt Møde.

Dagsorden efter § 10 i Lov for Den danske Landinspektørforening suppleret med et pkt. 5 og pkt. 6:

1. Valg af dirigent og 2 sekretærer
2. Beretning om foreningens virksomhed
3. Forelæggelse af det reviderede regnskab til godkendelse
4. Fastlæggelse af kontingenter til forening og fond
5. Revision af foreningens lov og vedtægter
6. Ændring af regler om valg til bestyrelsen
7. Valg af 2 medlemmer til ALF-bestyrelsen
8. Valg af suppleanter til ALF-bestyrelsen
9. Behandling af indkomne forslag fra medlemmerne
10. Eventuelt

På generalforsamlingen behandles ethvert forslag eller emne, som et medlem har forelagt bestyrelsen inden den 15. december 2017. Forslag eller emner sendes til sekretariatet på ddl@ddl.org.

Bemærkninger:

- Ad. pkt. 5. Revision af foreningens lov og vedtægter.
Bestyrelsen fremlægger en række punkter til generalforsamlingens beslutning, bl.a.
- At revidere tidspunktet for opkrævning af kontingent, så nye kontingenter først opkræves efter afholdelse af generalforsamlingen.
 - At overdrage 'Vedtægt for Landinspektørvirksomhed' til PLF og i den forbindelse præcisere medlemmernes fortsatte kollektive ansvar i DdL.
 - At etablere en ny medlemsgruppe 4, som omfatter studerende og pensionister, så der er bedre overensstemmelse med den sekretariatsmæssige registrering.

Ad. pkt. 6. Ændring af regler om valg til bestyrelsen.
Bestyrelsen overvejer at ændre reglerne om bestyrelsesvalg, hvilket fremlægges for generalforsamlingen til overvejelse.
Bestyrelsen har drøftet spørgsmålet, hvorvidt nuværende valg på generalforsamlingen er tilstrækkelig demokratisk. Bestyrelsen overvejer at overgå til elektronisk valg, gennemført i løbet af januar forud for selve generalforsamlingen. Dette vil forudsætte grundlæggende ændring af reglerne om valg til bestyrelsen.

*Med venlig hilsen
På bestyrelsens vegne*

*Torben Juulsager
Formand*

ALF MEDLEMSMØDE

Lørdag den 3. februar 2018, kl. 13.00-14.45,
afholder ALF medlemsmøde på Hotel Nyborg Strand.

FORELØBIG DAGSORDEN:

- IDA's ydelser
- Lønstatistik
- Overenskomst 2018

*Med venlig hilsen
På bestyrelsens vegne*

*Søren Bredal Henriksen
Formand*

PLF MEDLEMSMØDE

Lørdag den 3. februar 2018, kl. 13.00-14.45,
afholder PLF medlemsmøde på Hotel Nyborg Strand.

FORELØBIG DAGSORDEN:

- Matriklens udvidelse
- Ny ejerlejlighedslov
- Persondataforordningen

*Med venlig hilsen
På bestyrelsens vegne*

*Søren Andersen
Formand*

Har foreningen overskud på Fagligt Møde?

Hvad er op og ned i økonomien om Fagligt Møde? Hvordan er den samlede økonomi omkring mødet skruet sammen? Og er der overhovedet et overskud? Sekretariatschefen giver her et overblik.

Spørgsmålene om økonomien for Fagligt Møde har været genstand for drøftelser på flere generalforsamlinger i foreningen. Det er relevante spørgsmål, for mens gebyrerne og udgifterne for at deltage i Fagligt Møde er vokset, har foreningen samtidig haft overskud fra Fagligt Møde til foreningens almindelig drift.

Signalet på generalforsamlingerne fra medlemmerne har været, at bestyrelsen ikke må gøre Fagligt Møde til en penge-maskine, og at gebyrerne skal holdes i ro.

EKSTERNT REGNSKAB I 2016

Lad os dykke ned i nogle konkrete tal. Når man læser i det eksterne regnskab gav Fagligt Møde i 2016 i sig selv indtægter på 1.314.650 kr. og udgifter på 1.021.383 kr. = et overskud på 293.267 kr. Fra dét tal skal trækkes udgifter på 82.445 kr. til Fagligt Møde-Udvalg, som planlægger mødet, og overskuddet blev herefter på godt 210.000 kr.

Min påstand er, at dette overskud er pænt, men slet ikke tilstrækkeligt til at dække foreningens reelle, samlede udgifter på Fagligt Møde.

2016 var ganske vist et lidt specielt år. De økonomiske betalingsstrømme var ved at blive vendt. Fra hvor det tidligere var foreningen, der opkrævede både gebyrer og hotelomkostninger og derefter betalte hotellet og til, at det nu er hotellet, der opkræver og bagefter overfører gebyrer mv. til foreningen. I 2016 stod hotellet for opkrævning af overnatning, og foreningen for gebyrer og forplejning – altså en mikset økonomi, men det er min vurdering, at det ikke påvirkede overskuddet fra Fagligt Møde.

OMKOSTNINGER OG INDTÆGTER VED 2016

Der er omkostninger og indtægter forbundet med afholdelse af Fagligt Møde, som det ses af tabellen på modsatte side. I de enkelte poster er indregnet de udgifter og indtægter, som foreningen har i forbindelse med Fagligt Møde. I driftsregnskabet er udgifterne fordelt på en lang række poster, og mange af udgifterne afholdes spredt over hele året – før, under og efter selve mødet. Alle udgifter konteres *ikke* under posten Fagligt Møde.

Filosofien er, at Fagligt Møde er en så

central del af foreningens indre liv, at en række udgifter skal dækkes af alle foreningens medlemmer, og ikke kun af de medlemmer, der det pågældende år tilfældigvis deltager i Fagligt Møde. Fx er det rimeligt, at alle medlemmer finansierer bestyrelsesmedlemmernes deltagelse, bl.a. fordi der afholdes bestyrelsesmøde i tilknytning til mødet ligesom der gennemføres generalforsamling på mødet. Tilsvarende er det rimeligt, at PLF betaler for leje og forplejning i forbindelse med afholdelse af foreningens medlemsmøde, og for PLF-bestyrelsesmedlemmernes deltagelse.

Det betyder, at en række omkostninger nu er fordelt på hele foreningens regnskab, og ikke kun Fagligt Møde.

FAGLIGT MØDE SKAL BALANCERE

På et møde den 13. juni 2017 besluttede bestyrelsen, at Fagligt Møde – som helhed – så vidt muligt skal balancere økonomisk for foreningen. Foreningen skal ikke tjene på mødet, men medlemmernes kontingenter skal heller ikke understøtte gennemførelsen af Fagligt Møde.

Heldigvis står og falder foreningen

ikke økonomisk med gennemførelse af Fagligt Møde.

OVERSKUD ER REELT ET UNDERSKUD

I det eksterne regnskab viser Fagligt Møde et overskud på godt 210.000 kr. I den virkelige verden – i foreningens ubønhørlige realitet – viser regnskaberne derimod et underskud på godt 100.000 kr. Det kostede altså alle medlemmer i foreningen 100.000 kr. at gennemføre Fagligt Møde i 2016 – og tallene for 2017 ser ud til at blive i samme størrelsesorden.

Det betyder, at foreningens mål om 0-sum på bundlinjen ikke kan opnås umiddelbart. Det vil tage et par år at realisere bestyrelsens beslutning såvel i ord som i handling. For at nå målet om, at Fagligt Møde økonomisk skal balancere, skal der gennemføres en bedre og mere klar budgettering ligesom der skal være stor opmærksomhed på udgiftssiden blandt de arrangerende parter. Man kan selvfølgelig også hæve gebyrerne, men det bliver ikke for 2018. ◀◀

OMKOSTNINGER OG INDTÆGTER VED 2016

Omkostninger i kr.

DdL-bestyrelsen	174.200
ALF	29.300
PLF	39.400
Fagligt Møde-Udvalg	190.900
Sekretariatet	223.000
Fællesomkostninger	717.500
Sum	1.374.300

Indtægter i kr.

Deltagergebyrer – ekskl. bestyrelse mv.	1.031.500
Bidrag fra PLF, omkostning og mødegebyr	39.400
Udstilling/sponsorer	203.300
Sum	1.274.200

Samlet resultat for foreningen i kr.

Udgifter	-1.374.300
Indtægter	1.274.200
Resultat	-100.100

Samlede omkostninger for foreningen ved gennemførelse af Fagligt Møde 2016

KORT OM DE ENKELTE POSTER

DdL-bestyrelsen omfatter udgifter til æresmedlemmer, nordiske gæster og bestyrelsen (mødegebyr, forplejning, rejser og hoteludgifter – i forskellig udstrækning). Studenternes overnatning, forplejning og rejseomkostninger og leje af lokale til generalforsamling.

ALF dækker over lokaleleje til ALF-medlemsmødet (og evt. særlige udgifter til dette møde), samt ALF-bestyrelsens deltagelse (mødegebyr, forplejning, rejser og hoteludgifter).

PLF. Omkostningerne svarer til de øvrige bestyrelser og lokaleleje til PLF-medlemsmødet. Da PLF er en selvstændig forening fremgår udgiften også som en indtægt for DdL.

Fagligt Møde-Udvalg er en pæn stor post, men der er også tunge udgifter. Alle udgifter til selve udvalget er posteret hér – møder i året, deltagelse i Fagligt Møde og formands-vederlag, men også udgifter til oplægsholdere på mødet.

Sekretariatet dækker direkte og indirekte udgifter til sekretariatsbetjeningen (DdL-sekretariatet og IDA-betjeningen) før, under og efter mødet, ligesom rejse/forplejning/overnatning på mødet er omfattet.

Fællesomkostninger omfatter alle andre udgifter til gennemførelsen af mødet. Forplejning i pauser, leje af lokaler og AV-udstyr, keyhangers, mødeprogram, beklædning til studenter, mødeapp. etc.

Indtægterne er enklere at overskue med tre poster: Deltagernes mødegebyr, indtægter fra PLF og den væsentlige post; indtægter fra udstilling og sponsorer. Uden udstilling og sponsorer ville resultatet være slemt.

”I wanna burn out!”

GIS-guruen Jack Dangermond var hovedtaler på Geoforums Kortdage 2017 i Aalborg. I foredraget *The Science of Where* kom han ind på den rolle, GIS spiller i arbejdet med FN's verdensmål for en bæredygtig udvikling. 'Landinspektøren' fik ham bagefter til at uddybe det emne – og her afslørede den 72-årige virksomhedsejer og milliardær samtidig, at han absolut ingen planer har om at trække sig tilbage.

Interview

For hvilket eller hvilke verdensmål spiller brugen af GIS den vigtigste rolle?

Alle 17 verdensmål indeholder geografiske indikatorer. Og digitale kort er et vigtig fundament for at kunne registrere udviklingen for hvert af målene. Der er opstillet 172 indikatorer som målene kan vurderes ud fra – man kan kalde det for et stort geografisk optællingssystem for kloden. Dybest set er det et meget simpelt rapporteringssystem opad. Systemet sikrer, at man kan lave komparativ analyse ved at se igennem kort. Dermed bliver det muligt at få vist, hvordan det fx går med forskellige aspekter af fattigdom i Kenya sammenlignet med Mexico.

Kan du mere konkret beskrive den rolle GIS har i den forbindelse?

Geografisk information kan bidrage til verdensmålene gennem rasteranalyser og observationer af forandringer, fx i forhold til tab af skovareal. Vi indsamler også statistik og så bruger vi satellitobservationer, klassificerer data, og aggregerer data fra pixels til lokale grænser, videre til nationalt niveau, og helt op til FN. På den måde kan man følge hele verden som en regnskabsproces år for år –

hvordan går det med skovbrug, med ligestilling mellem kønnene, med bekæmpelse af diverse sygdomme, eller med kampen mod fattigdom?

Pt. er vi i gang med 12 lande, men det er blot en pilotfase. Alle lande er blevet enige om at dele deres data på de her aggregerede niveauer, og på den måde kommer vi i løbet af de næste år til at gennemgå hele verden systematisk.

Har vi i dag, som du ser det, den rigtige geografiske teknologi til at løse problemerne?

At løse problemerne er meget forskelligt fra at indsamle og systematisere geografiske data. Vi har 20.000 eller måske 50.000 polygoner af kloden. Så det er en relativ simpel kortlægning. Vi har også skabt webarkitekturen for, hvordan lokal

rapportering giver mulighed for systematisk at aggregere data op til en global visning. Det handler om at distribuere dynamiske data og gøre dem synlige i Web-GIS mønstre. Rent teknisk er det ikke en stor ting – jeg vil bare gerne åbne verdens øjne for, at man kan bruge web-GIS data på alle geografiske niveauer.

I dit indlæg nævnte du bl.a., at der over en årrække er sket et dramatisk fald i antallet af insekter, og at biodiversiteten er truet. Sideløbende er GIS-teknologien blevet udbredt og forbedret. Er det ikke et paradoks? Er vi kort sagt bare bedre til at registrere problemerne end til at løse dem?

Jo, det er da et paradoks. Men spørgsmålet er jo, om vi lader verden gå til grunde uden overhovedet at opdage det?

DANGERMONDS & ESRI

Amerikanske Jack Dangermond, 72, er uddannet som landskabsarkitekt og grundlagde sammen med sin hustru Laura virksomheden ESRI (Environmental Systems Research Institute) tilbage i 1969. De er fortsat aktive i virksomheden som de også stadig ejer sammen. ESRI, der bl.a. står bag softwaren ArcGIS, er i dag verdens fjerde største privatejede it-virksomhed. Ifølge Forbes har ESRI en værdi på over fire milliarder amerikanske dollars.

Eller om vi i det mindste er bevidste om, hvad der foregår? Mit store livsværk har været at skabe forståelse som en platform for handling. Og GIS spiller her en vigtig rolle på vejen fra registrering frem mod handling.

Med den udvikling i baghovedet, kan GIS-folk og andre relevante faggrupper så gøre noget anderledes, end de gør i dag, for at fremme FN's verdensmål?

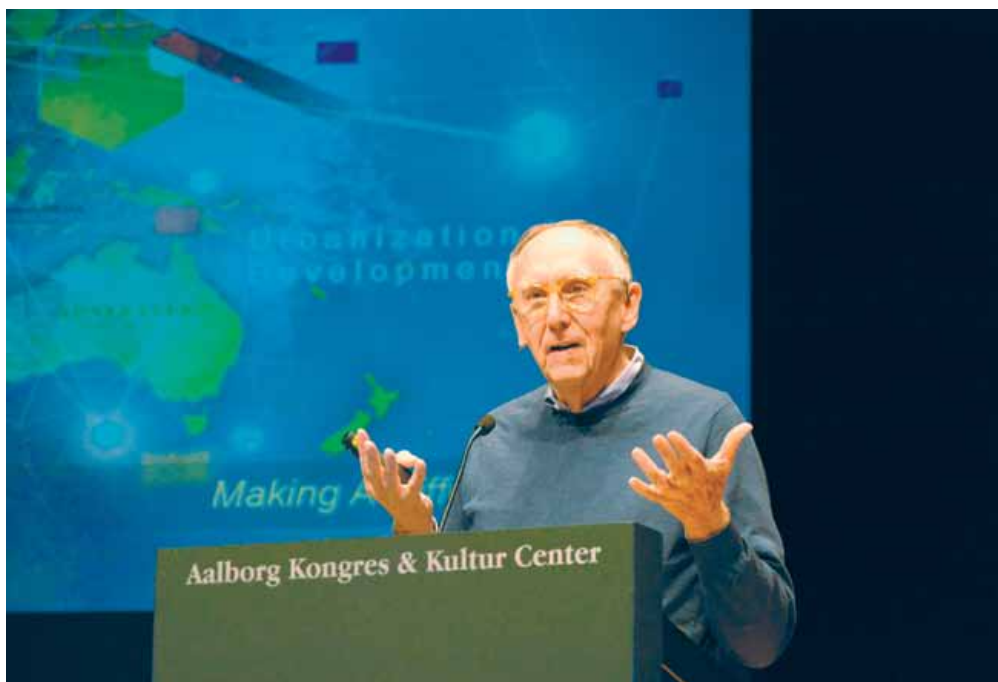
Lad være med at få børn... Bortset fra det, så har vi alle et ansvar for at rapportere, hvad vi ser. Det gælder landinspektører, forstkandidater, hydrologer, demografer, epidemiologer, arealforvaltere, fysiske planlæggere etc. – hele paletten af faglig ekspertise bliver nødt til at modellere og fortælle, hvordan virkeligheden ser ud. Derfor er *story maps* så vigtige. Vi udarbejder hundrede millioner af *story maps* om dagen, og de når nu ud til et publikum, der ikke længere bare er de professionelle. Men jeg er ikke tilfreds, før vi laver milliarder af *story maps* hver dag, og som folk bliver begejstrede for.

Hvis vi kigger ind i fremtiden, er du så optimistisk i forhold til, at GIS kan være med til indfri de 17 verdensmål? Eller er vi om 10 eller 20 år bare blevet endnu klogere på klodens tilstand, uden problemerne er blevet løst?

Ingen ved, hvad fremtiden bringer, men meget går desværre i den forkerte retning. Det gør mig ind imellem deprimeret, når jeg ser på fakta om klodens tilstand og udvikling. Samtidig har jeg det også sådan, at jeg må tro på, at man gennem hårdt arbejde kan skabe ting, der virker. Den indstilling har jeg altid haft. Vi ved jo alle, at vi skal dø på et tidspunkt, så det gælder om at gøre en forskel, mens man kan. Og jeg tror virkelig på, at det er vejen frem at skabe overblik og indsigt.

Så du har ingen planer om at holde op med at arbejde?

Hvorfor skulle jeg det? For at spille *freaking golf* eller tage på et *stupid krydstogt*? Jeg vil ikke spilde min tid. *I wanna burn out!* Helt ærligt, det håber jeg. ◀◀

ESRI-grundlægger Jack Dangermond fortalte engageret om GIS i sit keynote foredrag "The Science of Where" på Kortdage 2017.

FN'S 17 VERDENSMÅL FOR EN BÆREDYGTIG UDVIKLING

1. Afskaf fattigdom i alle dens former overalt.
2. Stop sult, opnå fødevarer sikkerhed og forbedret ernæring og støt bæredygtigt landbrug.
3. Fremme sundhed og trivsel for alle i alle aldre.
4. Fremme kvalitetsuddannelse og muligheder for livslang læring for alle.
5. Opnå ligestilling mellem kønnene og styrk kvinder og pigers rettigheder og muligheder.
6. Fremme adgang til, og bæredygtig forvaltning af, vand og sanitet for alle.
7. Fremme adgang til billig, pålidelig, bæredygtig og moderne energi til alle.
8. Fremme vedvarende, inkluderende og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle.
9. Opbyg en modstandsdygtig infrastruktur, støt inkluderende og bæredygtig industrialisering og frem innovation.
10. Reducer ulighed i og mellem lande.
11. Gør byer og lokalsamfund inddragende, sikre, modstandsdygtige og bæredygtige.
12. Fremme bæredygtigt forbrug og produktion.
13. Hurtig indsat for at bekæmpe klimaforandringer og dens indvirkninger.
14. Bevar og sikre bæredygtig udnyttelse af verdenshavene og andre hav samt marineressourcer.
15. Beskyt, genopret og støt bæredygtig udnyttelse af økosystemer og af skove, bekæmp ørkendannelse, stands jordforringelser og tab af biodiversitet.
16. Støt fredelige og inkluderende samfund, sikre adgang til retfærdighed for alle og opbyg effektive, ansvarlige og stærke institutioner på alle niveauer.
17. Styrk det globale partnerskab for handling og øg midlerne til at nå målene.

Kilde: un.dk

INFRASTRUKTUR

LE34 vinder udbud på Femernprojektet

I de kommende fire år skal Landinspektørfirmaet LE34 levere landinspektørydelser på Femernprojektet, oplyser virksomheden. LE34 har indgået aftale med Femern A/S om at levere landinspektørydelser til og med 2021, og virksomheden indgår dermed i teamet bag verdens længste sænketunnel til biler og tog. LE34 skal bl.a. levere bistand i forbindelse med ekspropriation, jordfordeling og indgåelse af frivillige aftaler til Femernprojektet. Desuden skal der gennemføres flere matrikulære sager og afsættes arealer og skel i marken. Endelig har LE34 udviklet et særligt GIS-værktøj til dette projekt, som fortsat skal ajourføres og opdateres. I øjeblikket udestår den endelige godkendelse fra de tyske myndigheder på anlægsarbejdet. Når den er på plads, kan byggeriet af det enorme infrastrukturanlæg gå i gang.

GRUNDDATA

Forsinkelse udskyder Matriklens udvidelse og Ejerfortegnelsen

Grunddataprogrammet kalkulerer nu med, at idriftsættelsen af en del af de nye grunddataregistre på ejendomsområdet udskydes med et år – fra maj 2018 til maj 2019. Det oplyser Digitaliseringsstyrelsen. Ændringen skyldes, at der har ophobet sig en forsinkelse i programmet, da test af systemer og ændrede arbejdsgange har vist sig mere tidskrævende end forudset. Geodatastyrelsen oplyser, at planen nu er, at den del af ejendomssporer i grunddataprogrammet, der vedrører samlet fast ejendom (jordstykker) bliver implementeret i juni 2018, og at det vil omfatte det ændrede samspil mellem tinglysning og matrikel (tinglysningsløjfen m.v.) samt krav om tilknytning af vej- og adressepunkter og fordeling af BBR-enheder ved matrikulære ændringer. Disse ændringer bliver indarbejdet i bekendtgørelse om matrikulære arbejder. Tidspunktet for idriftsættelse af myndighedshøringssystemet skal aftales med KL, men forventes senest at ske i 2. kvartal 2019. Registreringen af ejerlejligheder og bygninger på fremmed grund bliver først overført til Geodatastyrelsen i 2. kvartal 2019. Endelig vil Ejerfortegnelsen og Ejendomsbeliggenhedsregistret først blive idriftsat i 2019, oplyser Geodatastyrelsen.

MINDEORD

Erhvervsaktiv til det sidste

Landinspektør Knud Olsen, Kolding, døde den 25. oktober 2017 i en alder af 90 år. Han påbegyndte landinspektørstudiet i 1947 og havde sin praktiske uddannelse hos Landinspektør Bjørn Christensen i Randers i 1950-51. Han afsluttede sin eksamen i 1952 og fik sin bestalling i 1954. Startede i kompagni med landinspektør Ole Johansen i Kolding i 1960. Firmaet blev senere ændret i kompagniskab først med Mogens Rathje og siden Jens Saxtorff. Knud Olsen var aktiv som landinspektør i Landinspektørfirmaet Olsen & Saxtorff indtil 1996, hvor han trådte ud af firmaet. Foruden sit virke som landinspektør bredte Knud Olsen sig over andre områder, herunder kan nævnes uddannelse til merkonom, medlem af censorkollegiet ved de tekniske skoler og direktør for A/S Sydjydsk Landmålerservice i Kolding. I slutningen af 70'erne var Knud Olsen desuden med til at købe det gamle Pakhus (Pakhustorvet) i Kolding og stå for istandsættelsen af dette, hvilket blev honoreret med en pris fra Kolding Kommune. Igennem mange år også medlem af huslejenævnet og aktiv i grundejerforening og Ejerforeningen Pakhustorvet. Knud Olsen var erhvervsaktiv til det sidste med ejendomsselskabet Hedegaard og Olsen I/S og som bestyrelsesformand i Mølgaard Data A/S. Derudover brugte han tid på aktiehandel, hvor han gerne øste ud af sin viden til de yngre generationer. Gennem årene har der dog alligevel været tid til en del udlandsrejser, som hovedsagligt gik til Grækenland. Disse rejser var med såvel venner som familie, hvor både børn, børnebørn og oldebarn nød godt af Knuds altid gode humør. Knud Olsen efterlader sig hustruen Birta, to døtre samt tre børnebørn og to oldebørn.

Charlotte Hedegaard, datter og administrerende direktør i Mølgaard Data A/S

*Vil du vandre i Nordby Bakker eller
slentre langs Marielysts sandstrande?*

*Så lej et af ALF's sommerhuse
på Samsø eller Falster.
Tjek landinspektøren.dk
under Fordele*

Brandingworkshop med FoFoDaLa KBH

Hvad kan og bliver man som landinspektørstuderende? Et spørgsmål der ofte stilles de studerende og som besvares med en længere, og til tider, snørklet forklaring. FoFoDaLa KBH har afholdt en workshop med de studerende for at belyse, hvordan man kan "sælge" faget og uddannelsen.

Den 16. november 2017 arrangerede FoFoDaLas københavnerafdeling snapsebrygning og brandingworkshop. Idéen til workshoppen opstod efter længere tids diskussion om, hvordan man kan sælge uddannelsen og faget bedre, end man gør i dag – en debat hvori de studerende har følt sig overhørt.

Workshoppen bestod af tre diskussionsrunder. I første runde skulle deltagerne gruppevist diskutere, hvad de mener, er de væsentligste karakteristika ved faget og uddannelsen. En opsummering i plenum viste, at studieformen og det nære studiemiljø er af væsentligt betydning – både forholdet mellem de studerende, på tværs af årgange, og forholdet til vejledere og undervisere blev fremhævet. Om karakteristika for faget var det ordene "specialist i at være generalist", den brede faglighed og rådgivning der var dominerende. I samme kontekst blev det også nævnt, at disse karakteristika for faget ikke bør være dem vi "sælger" faget på baggrund af, da de er alt for overordnede.

I anden runde gik diskussionen på, hvad der har overrasket de studerende positivt gennem deres uddannelsesforløb. De fleste kommentarer omhandlede formen, herunder de sociale og faglige fordele ved gruppearbejde samt fordelingen mellem gruppearbejde og undervisning gennem et semester. Mange var

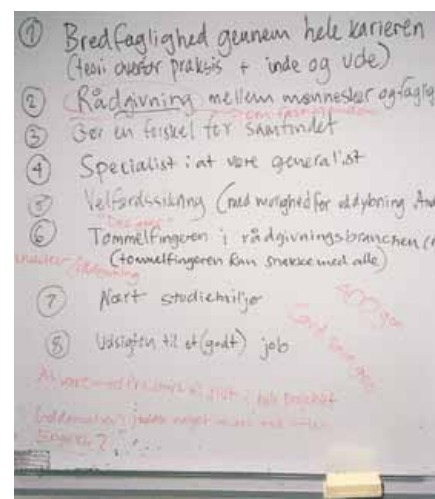
yderligere begejstrede for de få udgifter til bøger. De studerende er også glade for de nye omgivelser på AAU CPH (alle årgange, bortset fra 1. års studerende, er blevet samlet i ét, stort grupperum), der øger de sociale relationer blandt de studerende. Sidst, men ikke mindst, er det værd at fremhæve følgende citat fra en 5. semester-studerende: "Lovgivning er sjovt – sjovere end jeg lige havde antaget".

NØGLEUDSAGN OM FAGET

I sidste runde fik de studerende til opgave at sælge uddannelsen til en person, der intet kendskab har til den. Resultatet heraf blev en række udsagn, der beskriver essensen af landinspektørfaget. Der var mange bud, bl.a.: "Vi er detaljeorienterede inden for det tekniske og juridiske felt", "Vi holder styr på arealerne", "Vi sørger for velfærdssikringen", "En landinspektør er med fra start til slut", og "Vi er de geografiske beskyttere".

Den sidste bemærkning førte til en diskussion om ændring af navn på bacheloruddannelsen. Et forslag lød på: "Kortlægnings-, opmåling- og planlægningsingeniør". Dog var der umiddelbart konsensus om, at titlen som "landinspektør" ikke skal ændres.

Efter workshoppen fortsatte snapsebrygningen, som skal bruges i forbindelse med FoFoDaLa julefrokosten den 8. december. ◀◀

Whiteboardet blev aktivt inddraget i opsummering af de studerendes tanker om uddannelsen og faget.

Resultatet af snapsebrygningen. Til julefrokosten vil det blive afgjort, hvilken snaps der smager bedst.

Det store svigt

Journalist og landmand Kjeld Hansens nye bog *Det store svigt* er et storværk om 100 års naturforvaltning i Danmark. Udgivelsen af bogen kan opfattes som en uofficiel markering af, at det i år er 100 år siden, Folketinget vedtog naturfredningsloven. Bogen stiller skarpt på den danske naturfrednings stærke og ikke mindst svage sider.

Det store svigt er et flot bogværk og bør være kendt af enhver landskabs- og naturelsker – og enhver landinspektør. Det er så omfattende et værk, at det som udgangspunkt skal anbefales, at de nævnte persontyper anskaffer sig bogen og går på opdagelse i den store mængde af viden, som bogen repræsenterer og dokumenterer. Det meget grundige værk søger forklaringer på, hvorfor Danmark som et af verdens rigeste lande og med måske verdens bedste naturbeskyttelseslov, er det land i Europa, der relativt har færrest naturarealer.

Bogen indledes med en prolog og består herefter af tre dele: En historisk del 1, *Det svundne er en drøm*, og dernæst en del 2, *Herfra hvor vi står*, og en del 3, *Naturfredning for fremtiden*.

HISTORISK PERSPEKTIV

I første del gennemgås baggrunden for og historikken i naturfredningsarbejdet. Ikke kun i lovteknisk forstand, men også med en reference til fysiokraterne i 1700-tallet, hvor arbejdet med Flora Danica i oplysningstiden skabte en ny forståelse af naturen med ambitioner om at beherske den og dermed også opdykningsperioden i forhold til heder og overdrevene.

Med udgangspunkt i den private fredning af Gammelmosen i hovedstadsområdet fortæller om tilblivelsen af den første naturfredningslov og konkret om-

tales en række af de første årtiers fredninger. Op til ændringen af naturfredningsloven i 1937 var fronterne trukket hårdt op mellem de naturhistoriske og de rekreative interessers aktører for offentlighedens adgang. I den forbindelse bliver også Kanslergadeforliget fra 1933 omtalt. Det var det brede forlig, som igangsatte afvandringsarbejde af beskæftigelseshensyn og her blev jordpolitikken og udstykningen af husmandsbrug noget der særligt afviklede megen "våd natur".

Denne politik er nært forbundet med landvindingsloven af 1940, som for alvor satte gang i grundforbedrings- og landvindingsaktiviteterne og dermed blev meget natur afviklet.

Denne første del slutter af med en hyldelse til det der skete i 1980'erne, hvor der i kølvandet på de såkaldte marginaljordsrederegørelser fortæller om de "mange grønne pakker", der førte til den offensive naturforvaltning og -genopretning, hvis virkemidler i dag findes i naturbeskyttelseslovens kapital 8.

Det er her værd at bemærke, at Kjeld Hansen ikke omtaler jordfordelingslovens ændring i 1988 til en multifunktionel proceslov, der skabte grundlag for meget af den naturgenopretning forfatteren i øvrigt anpriser flere steder i værket.

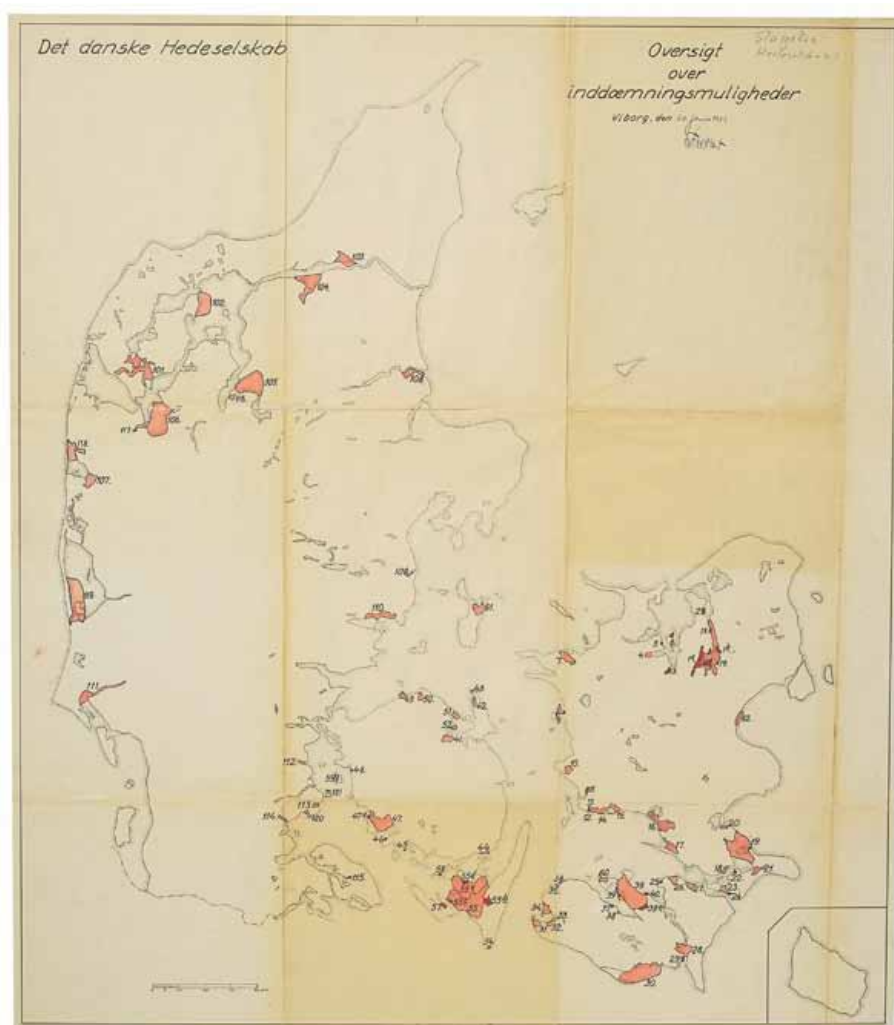
Hovedindholdet af naturfredningsloven på vedtagelsestidspunktet svarer i øvrigt i store træk til kapitel 6 i den nuværende naturbeskyttelseslov.

RETTE EJERE TIL RETTE AREALER

I anden del bliver der gjort status over fredningssagerne i Danmark. Hvor langt kom man i virkeligheden? En lang række konkrete fredningssager bliver behandlet dybtgående og fortalt med en personhistorisk dramatik, der gør bogen spændende at læse. Fredningen af Nørholm Hede gennemgås minutøst og bliver et eksempel på, hvor svært det er at frede en naturtilstand som en hede uden klarhed over den naturpleje, som skal fastholde naturtilstanden. Her begyndte selvåninger og heden sprang i krat og skov.

Der er også en omtale af fredningen af Tøndermarsken, hvor der i en årrække blev udbetalt store summer i MJV-støtte til landmændene i 2000'erne uden at de mistede retten til at føre arealerne tilbage til intensiv drift. Den seneste udvikling i Tøndermarsken bliver også omtalt, hvor en frivillig jordfordeling skaffede 200 ha til Naturstyrelsen og senest, hvor Real-dania og A. P. Møller Fonden har bevilget 210 mio. kr. til at genskabe Tøndermarskens natur i forbindelse med en turisme-satsning. Denne case bliver dermed en pejling på forfatterens vurdering af, at midlertidig støtteudbetaling til lods-ejere ikke er en langtidsholdbar løsning, men at det alene er ejendomsudformning og -ændring, hvor der kommer de rette ejere til de rette arealer, som er holdbar på den lange bane.

Med andre ord skal naturarealer ejes

Dette kort fra 1953 viser områder, hvor Hedeselskabet gerne så landvindingsprojekter gennemført.

af nogle, der tager biodiversitet og natur alvorligt. Der er tilsvarende fortællinger om Varde Ådal, Værneengene og Stevns Klint samt mange flere.

OPPUSTET ANTAL FREDNINGER

I bogens tredje del diskuteres naturfredning for fremtiden. Med udgangspunktet i Wilhjem-udvalgets dokumentation af naturens ringe tilstand i Danmark diskuteres fredningsinstituttets fordele og ulemper. Det påpeges, at ejendomsretten både er problemet og løsningen. I forbindelse med cases om Nationalpark-initiativerne i slutningen af 00'erne gennemgås, hvordan man ikke får løst problemet med landbrugets ret til at udvikle deres produktionssystemer i nationalparkerne og dermed heller ikke sikringen af naturindholdet og -grundlaget i disse. Også her præges værket af forfatterens grundighed, hvor han refererer Rigsrevisionens vurdering af initiativerne i nationalparkerne, da der ikke er nogen garanti for at etableringen af disse bidrager til at styrke og udvikle naturen.

Et særligt kapitel i tredje del bærer titlen *Ejeren bestemmer musikken*. Her sammenlignes naturbeskyttelsesinitiativerne i Tøndermarsken og Skjern Å, samt Vildsted Sø, Tryggelev Nord m.fl.

Jordfordeling bliver her fremhævet, fordi anvendelse af jordfordeling indelbar, at alle deltagende bliver tilfredse. I de følgende kapitler følges dette perspektiv op og der argumenteres for, at de nye almennyttige fonde er velegnet til at gå ind som ejere af disse naturarealer, da fondene har fokus på at bevare, beskytte og synliggøre naturen. Hermed lægger forfatteren op til sine hovedsynspunkter om, at private almene fonde er bedre naturforvaltere end staten. Og her (s. 440 ff) omtales, at ejendomsudformning, jordfordeling og jordfonde med puljer bør og skal spille en langt større rolle, når og hvis Danmark skal leve op til sine internationale forpligtelser og sikre en god naturtilstand.

De såkaldte Provst Exner-fredninger fra 1950'erne og 60'erne sikrede mange kirkers omgivelser. 1.787 fredninger af kirkers omgivelser talte også med, når Danmark officielt indberettede 6.000 områder med naturfredning til EU.

Fredningen af Tøndermarsken med udbetaling af betydelige summer i MVJ-støtte til lodsejere har vist sig som pengespild. Nu tegner der sig en løsning med jordfordeling, som har samlet 200 ha til Naturstyrelsen og 210 mio. kr. fra private fonde til opkøb af naturarealer.

Danmarks store vandreklit Rubjerg Mølle er fredet af staten og sikret ved fredningsservitut.

Tilbage til prologen, som med intellektuelt frisind er kaldt *Pandoras Æske*. Her refererer Kjeld Hansen Naturstyrelsens Handlingsplan for fredning fra 2005. Antallet af fredninger er i denne ministerielle publikation optalt til cirka 6.000 og dette tal har været indberettet til EU som antallet af ”restricted areas” i Danmark. Forfatteren forholder sig nu kildekritisk og ser på metadata for de databasetabler, der udgør grundlaget for opgørelsen. Det samlede tal indeholder både ophæ-

vede fredninger, afviste fredninger, tilbagetrukne fredninger og fornyede fredninger. Efter en grundig ”datavask” viser det sig, at der i det yndige land Danmark er gennemført et væsentligt mindre antal fredninger, nemlig 1.843.

Læst med mine landinspektørbriller er bogen et pragtværk. Og det er dejligt at læse en bog i god indbinding, smukke illustrationer og tilrettelagt med god korrekturlæsning. ◀◀
Esben Munk Sørensen, november 2017

Det store svigt - Beretningen om hundrede års naturfredning i Danmark.

Kjeld Hansen, 1. udgave 2017, hardcover m. smudsomslag, ISBN: 9788712056294 464 sider. Pris: 399,95 kr. Udgiver: Gads Forlag

DdL's bestyrelse ønsker åbenhed om aktuelle emner, der behandles på bestyrelsesmøderne. Derfor har vi søsat denne fa-

ste bestyrelsesside i foreningens fagblad. Vi prøver os lidt frem. Siden vil blive skrevet af bestyrelsesmedlemmerne på skift.

• GENNEMGANG AF GRUPPEINDELING

På sidste generalforsamling var der en aktiv debat om fastsættelsen af kontingentet på de enkelte medlemsgrupper. Dette medfører naturligt spørgsmålet, om den nuværende gruppeinddeling stadig er tidssvarende.

Gruppeinddeling opstod, da den nuværende enhedsforening blev etableret i 2009. Grundlaget for inddelingen var den foregående struktur i hhv. ALF og PALF, med hver deres medlemsgruppe

og individuelle kontingentopkrævning.

Da der nu er gået ca. 10 år siden enhedsforeningen blev etableret, finder bestyrelsen det passende at undersøge, om den eksisterende gruppeinddeling fortsat er hensigtsmæssig og tidssvarende. Uagtet om der vil ske en ændring af gruppeinddelingen, er det for alle medlemmer værd at huske på, at DdL er et fællesskab der varetager såvel faglige som sociale formål ud over de rent ansættelsesmæssige forhold.

ÆNDRING AF AFSTEMNINGSREGLER» I forlængelse af generalforsamlingen og det efterfølgende seminar, har bestyrelsen og sekretariatet arbejdet med en revision af, hvordan afstemningerne på generalforsamlingen foregår. Indledningsvis arbejdes på en metode, hvor flere medlemmer kan have indflydelse på sammensætningen af bestyrelsen.

Selvom vi i forhold til andre akademiske foreninger her en yderst velbesøgt generalforsamling, er det også tydeligt, at deltagernes fordeling ikke er repræsentativ i forhold til de forskellige medlemsgrupper i foreningen.

På trods af at Fagligt Møde-Udvalg gør en stor indsats for at gøre Fagligt Møde interessant for alle medlemsgrupper af foreningen, vil der altid være medlemmer, der af den ene eller anden grund ikke kan/vil deltage i generalforsamlingen. Arbejdet går derfor på at få etableret en afstemningsform, hvor kandidaterne er kendte på forhånd, og der derfor kan ske stemmeafgivelse inden afholdelsen af generalforsamlingen.

Om alle skal stemme inden generalforsamlingen, eller om det kan kombineres med afstemning på selve generalforsamlingen, kan også have betydning for valgdeltagelsen. Eksempelvis var der ved det seneste valg til IDA's repræsentantskab i 2016, der er en ren digital afstemning, en valgdeltagelse på 10,8 %. Det er meget lavere end DdL's nuværende stemmeprocent – men alle medlemmer havde mulighed for at stemme.

En sikker konsekvens vil dog være, at det ikke bliver muligt

at opstille kandidater på selve generalforsamlingen, da disse skal være bekendtgjort på forhånd.

I DdL har der i lighed med mange andre foreninger ikke været den store tradition for kampvalg til posterne i bestyrelsen. De sidste to generalforsamlinger har dog været anderledes. I bestyrelsen opfatter vi det som en positiv udvikling, og vi håber at en ændring af afstemningsreglerne vil medføre, at der er endnu flere der vil kandidere til posterne. Håbet er, at når kandidaterne er bekendtgjort på forhånd, kan de bedre kvalificere deres kandidatur og dermed aktivere medlemmer, der ikke nødvendigvis deltager fysisk på generalforsamlingen.

Hvordan forslaget til de nye afstemningsregler konkret skal udformes er ikke afklaret. Men det er bestyrelsens ønske, at emnet bliver debatteret på den kommende generalforsamling. Forhåbentlig kan de ændrede regler komme til at gælde fra valggeneralforsamlingen i 2019.

En hilsen fra den øverste kaste?

►► Arbejdet i en bestyrelse som DdL er en underlig størrelse. Der er flere interne forhold der skal iagttages og varetages, og en omverden man skal forholde sig til og navigere i. Ligesom i andre dele af livet.

Helt aktuelt omfatter bestyrelsesarbejdet bl.a. den spændende disciplin at lægge budget for det kommende år; hvor meget skal der afsættes til studenterrekruttering, konference om et aktuelt politisk emne, skal kontingentet hæves...?

I 2017 har to gennemgående og ikke afsluttede emner fyldt meget i bestyrelsens arbejde:

- Sammenhængen i foreningen – aktuelt og på sigt
- Situationen på uddannelsen

Det kan udefra virke som om bestyrelsen lukker sig om sig selv, og at vi kun på generalforsamlingen i grove træk fortæller, hvad vi laver. Og som det fremgik af et indlæg i sidste nummer af bladet, er ikke alle medlemmer lige imponeret over, hvad bestyrelsen bedriver. Og det skal de have lov til. I den nuværende bestyrelse bestræber vi os på at gøre bestyrelsesarbejdet mere åbent og tilgænge-

ligt, da vi tror det vil afmystificere vores arbejde, og skabe bedre sammenhæng i foreningen. Men på trods af det, er det ikke alle møder, diskussioner, initiativer mm. vi deltager i, det er hensigtsmæssigt at kommunikeret offentligt ud omkring.

Hvis der er konkrete forhold I er interesseret i at høre om, eller vil have bestyrelsen til at handle på, er I altid velkomne til at kontakte formand Torben Juulager eller et andet bestyrelsesmedlem.

”Jeg er helt utrolig glad for jobbet, da jeg virkelig kan trække på min brede baggrund”

Landinspektør Per Als skal som Senior Transport Specialist hos European Investment Bank i Luxembourg vurdere projekter, som fremmer kollektiv transport i Europa.

Nyt Job

Du er her i år blevet ansat i European Investment Bank. Hvilke opgaver skal du udføre der?

Jeg arbejder med projekter inden for fremme af kollektiv trafik. Her er jeg med til at vurdere og evaluere låneansøgninger i forhold til, om projekterne i sig selv er sunde, og om de vil medvirke til at realisere EU's prioriteringer om en mere attraktiv og mere grøn kollektiv trafik. Efter en sådan indledende projektvurdering går ansøgningen videre til "rigtige" bankfolk, som vurderer projektet ud fra kommercielle bankhensyn. Banken lever af at give gode lån til nogen, der kan betale dem tilbage. Opgaverne i mit nye job ligger i forlængelse af, hvad jeg har lavet de sidste 30 år inden for kollektiv trafik.

Hvor ligger arbejdspladsen?

Den ligger i Luxembourg. Så jeg har fået mig en lejlighed i Luxembourgs svar på Vesterbro, Gare, og jeg er derfor blevet weekend-danser.

Jeg går ud fra, at du er den eneste landinspektør på arbejdspladsen – men hvem er ellers dine kolleger?

Der er i det hele taget meget få danskere på arbejdspladsen. Om der skulle være landinspektører blandt de øvrige ansatte ved jeg ikke, men der er givetvis ansatte med en byplanfaglig baggrund. Mine nærmeste kolleger er typisk ingeniører og økonomer.

Kan du drage nytte af din baggrund som landinspektør?

Det er nok temmelig konceptuelt. Uddannelsen er jo bred med både opmåling, kortlægning, jura og offentlig forvaltning. Økonomidelen byggede jeg selv ovenpå ved at læse videre i USA efter studiet i Aalborg.

Hvad ser du frem til i dit nye job?

Jeg er helt utrolig glad for jobbet, da jeg virkelig kan trække på min brede baggrund fra studiet og mit arbejde på trafikområdet til at vurdere projekterne, som ikke kun skal bedømmes ud fra dets teknik, men også i forhold til den organisatoriske ramme og om det fremmer

Foto: Pihl

BLÅ BOG

Per Koefoed Als, 62 år. Opvokset i Nørresundby, bor i Roskilde sammen med sin kone, Birgit, og deres fjerde og yngste barn.

Job og uddannelse

Fra 1. september 2017:

Senior Transport Specialist, European Investment Bank.

2015-2017:

Associeret partner, chefkonsulent, A-2 A/S Managementkonsulenter.

2010-2015:

Trafikchef, Københavns Kommune.

2007-2010:

Associeret partner, chefkonsulent, A-2 A/S Managementkonsulenter.

1990-2001:

Økonomichef, Hovedstadsområdets Trafikselskab, HT.

1984-1990:

Fuldmægtig – økonomisk konsulent, Trafikministeriet.

1983-1984:

Byplankonsulent, Svend Allan Jensens Byplantegneste, Haderslev.

1981-1983:

Public Policy & Economics, Princeton University, USA.

1976-1981:

Landinspektøruddannelsen, Aalborg Universitet.

EU's politikker på transportområdet. Jeg har prøvet at skifte job før, så jeg ved, at det tager lidt tid at få så bred en forståelse af projekterne og vores roller i dem, at jeg kan se mulighederne og problemstillingerne på tværs. Og så jeg er på skolebænken igen – nu om Banking Fundamentals og om hvordan man fx kan tage højde for snyd og korruption. Det er et spændende sted at arbejde, fordi der er fokus på udvikling, ligesom der er ansat mange forskellige nationaliteter. Fx er to af mine nærmeste kolleger fra hhv. Barcelona og Madrid, der jo er spændende steder for tiden, så jeg får deres beretninger og syn på situationen – og de er ikke helt ens. ◀◀

KORT OM EUROPEAN INVESTMENT BANK (EIB)

EIB er ejet af EU's medlemslande, og har i alt ca. 3.500 ansatte. Banken arbejder tæt sammen med EU-institutioner for at fremme EU's politiske mål. Den fungerer på kommercielle vilkår, og yder langfristede lån, garantier mv. til bl.a. store infrastrukturprojekter, som skaber sammenhæng i Europa og til bytrafikprojekter, som mindsker forurening og udledning af drivhusgasser. Banken arbejder inden for en række sektorer – fx energi, sundhed, uddannelse og forskning – og EIB opererer primært i EU og nærmeste omegn, men også uden for Europa, hvor engagementet udgør 10 procent af bankens udlån.

EIB er verdens største multilaterale långiver, omtrent dobbelt så stor som FN's Verdensbank målt i udlån. EIB spiller ikke nogen større rolle i forhold til danske infrastrukturprojekter, da stat og kommuner typisk har mulighed for fordelagtig finansiering herhjemme.

Kilder: *eib.org* og *Per Als*

EFTERUDDANNELSE OG ARRANGEMENTER

EFTERUDDANNELSESKURSER

Sagshåndtering

Hvornår: Tirsdag-onsdag den 5.-6. december 2017
Sted: Huset, Hindsgavl Allé 2, Middelfart
Pris: 7.300 kr. + moms for medlemmer af DdL og IDA (7.800 kr. + moms for øvrige deltagere)
Obs! Internatkursus med overnatning og forplejning
Frist for tilmelding: 30. november 2017
Arrangementsnummer: 324723

NYHED: Dronepilotuddannelse med certificeret udbyder

Hvornår: Mandag-onsdag den 8.-10. januar 2018
Sted: Silkeborgvej 900, Brabrand
Pris: 5.750 kr. + moms
Obs! Overnatning ikke inkluderet
Frist for tilmelding: 25. december 2017
Arrangementsnummer: 325205

NYHED: Dronepilotuddannelse med certificeret udbyder

Hvornår: Mandag-onsdag den 15.-17. januar 2018
Sted: Park Allé 380, Vallensbæk
Pris: 5.750 kr. + moms
Obs! Overnatning ikke inkluderet
Frist for tilmelding: 1. januar 2018
Arrangementsnummer: 325203

Byggepladsen

Hvornår: Onsdag den 28. februar - torsdag den 1. marts 2018
Sted: Huset, Hindsgavl Allé 2, Middelfart

- Pris: 7.300 kr. + moms for medlemmer af DdL og IDA (7.800 kr. + moms for øvrige deltagere)
Obs! Internatkursus med overnatning og forplejning
Frist for tilmelding: 26. januar 2018
Arrangementsnummer: 325206

Lokalplanlægning – teori og praksis

Hvornår: Mandag-tirsdag den 19.-20. marts 2018
Sted: Vejle Center Hotel, Willy Sørensens Plads 3, Vejle
Pris: 7.300 kr. + moms for medlemmer af DdL og IDA (7.800 kr. + moms for øvrige deltagere)
Obs! Internatkursus med overnatning og forplejning
Frist for tilmelding: 16. februar 2018
Arrangementsnummer: 323424

For alle kurser gælder, at tilmelding skal ske på www.landinspektoren.dk eller tlf. 3318 4818.

Læs mere om de enkelte kurser på DdL's hjemmeside under 'Fagligt' og 'Efteruddannelse'.

ARRANGEMENTER

Fagligt Møde 2018

Hvornår: Fredag den 2. februar - lørdag den 3. februar 2018
Sted: Hotel Nyborg Strand
Informationer om tilmelding, priser mv.: Se side 32-37.

NYT JOB

ANNE SOFIE BRANSAGER er pr. 15. august 2017 ansat hos Geopartner Landinspektører A/S.

KARINA ANNA PEDERSEN er pr. 15. august 2017 ansat hos Lifa A/S Landinspektører.

PER KOEFOED ALS er pr. 1. september 2017 ansat i European Investment Bank.

ULRIK WIKKE er pr. 1. september 2017 ansat hos Landinspektørfirmaet LE34 A/S.

RUNDE FØDSELSDAGE

60 år:

Kristian Bransager, Aalborg, 22. december 2017
 Sti Herman Stisen, Herning, 28. december 2017
 Niels Sune Eriksen, Vejle, 11. januar 2018
 Jens Toft-Nielsen, Nørresundby, 14. januar 2018
 Jørgen Heinemeier, Fredensborg, 27. januar 2018
 Jesper Vormsborg Kristensen, Vanløse, 27. januar 2018
 Svend Smedegaard, Horsens, 17. februar 2018

70 år:

Inge Elisabeth Livbjerg, Værløse, 2. december 2017
 Niels Robert Krogsgaard, Viborg, 11. januar 2018
 Arne Kjeldsen, Saltum, 7. februar 2018

75 år:

Stig Enemark, Nørresundby, 1. februar 2018

80 år:

Jørgen Brandt Schmidt, Klampenborg, 1. december 2017

90 år:

Simon Riber Kristensen, Dalby, 10. december 2017

DØDSFALD

Den 25. oktober 2017 døde landinspektør Knud Olsen, Kolding.

DATALOVGIVNING

Nyt om fødselsdage og jobskifte i bladet

Landinspektørforeningen har igennem mange år bragt oplysninger om medlemmers runde fødselsdage og jobskift i foreningens medlemsmagasiner. I de første mange år var det alene runde fødselsdage fra 70 år og op, men siden ophøret af 'Landinspektørernes Meddelelsesblad' og indførelse af fagbladet 'Landinspektøren' i september 2008 helt ned til 40 års fødselsdage.

EU's persondataforordning, som træder i kraft 28. maj 2018, har åbnet sekretariatets erkendelse af, at dette vist ikke er helt i overensstemmelse med gældende persondatalov. Oplysninger om fødselsdag, navn og bopælsby må ikke bringes uden medlemmets specifikke godkendelse, fordi sådanne oplysninger tydeliggør medlemskab af en fagforening, som er en personfølsom oplysning, der skal behandles med varsomhed, og kun med accept må vises for andre.

Sekretariatet har derfor skrevet til alle medlemmer, der fylder rundt i 2018 for at få accept af at bringe oplysninger om fødselsdage i bladet. Af ressourcemæssige årsager indskrænker vi kredsen til alene at omfatte medlemmer, der har runde fødselsdage fra 60 år og opefter.

Sekretariatet arbejder alene digitalt, så hvis du fylder rundt i 2018 og ikke har modtaget en mail fra sekretariatet, er det fordi vi ikke ligger inde med en gyldig e-mail. Er det tilfældet, så send venligst din mail-adresse til Vibeke Bo på vbc@ida.dk
Kim Ingemann Christensen

DEN DANSKE LANDINSPEKTØRFORENING

KALVEBOD BRYGGE 31

1780 KØBENHAVN V

TELEFON: 38 86 10 70 · MAIL: DDL@DDL.ORG · HJEMMESIDE: LANDINSPEKTØREN.DK · CVR-NR. 15 26 89 13

Sekretariat:

Sekretariatschef Kim Ingemann Christensen: kic@ida.dk
 Sekretær Vibeke Bo: vbc@ida.dk
 Redaktør Torben Lund Christensen: tlc@ida.dk

Rådgivning om løn- og ansættelse, karriere, arbejdsmiljø mv.:

Telefon: 3318 4848
 Hjemmeside: ida.dk/kontakt
 (Rådgivningen udføres af IDA's konsulenter på vegne af DdL)

Akademikernes A-Kasse:

Telefon: 3395 0395
 Mail: kontakt@aka.dk
 Hjemmeside: aka.dk

Danica Pension:

Telefon: 7011 2525
 DdL har egen portal hos Danica Pension.
 Se linket på DdL's hjemmeside under Fordele.

Facebook: Den Danske Landinspektørforening

Klommen skrives på skift af tre landinspektører; Christian Thellufsen, Anne Kristine Munk Mouritsen og Kim Ingemann Christensen, der har fået frie hænder til at ytre sig om emner, som på den ene eller anden måde kan relateres til faggruppen.

Christian Thellufsen:

Min ven er en internetkorsfarer (mener han selv i hvert fald)

En af mine gode venner er en afart af en såkaldt internettrold. En internettrold er ifølge Wikipedia en person, "der huserer på internettets forskellige debatfora [...] hvor vedkommende skriver indlæg egnet til at provokere folk og fremkalde en hidsig diskussion".

Min ven er dog en modsat afart af denne trold. Han melder sig nemlig ind i danske konspirationsgrupper på Facebook, og ser hvor langt han kan komme med *saglige* og *videnskabelige* argumenter – inden han til sidst bliver smidt ud igen. For meget fritid vil nogen måske sige? Selv siger han, at han ser sig selv som en internetkorsfarer (her vil jeg dog påstå, at grænsen er hårfin...).

Den første gruppe han fortalte om var Chemtrail-gruppen. Denne gruppe mener, at de hvide kondensationsstriber, som fly danner, i virkeligheden er farlige spor af kemikalier fra flyene, der indeholder grundstoffer som strontium, barium og aluminium – og som har været udsendt til atmosfæren gennem mange årtier i et hemmeligt program styret af en eller flere regeringer. Denne gruppe røg han ret hurtig ud af igen...

En anden gruppe, som (utroligt nok) havde mere tålmodighed med ham, var Jorden-er-flad-gruppen. Her var han faktisk medlem i flere måneder, inden han blev smidt ud. Og nu begynder det jo pludselig at blive rigtig interessant for sådan nogle som os. For tænk nu hvis vi faktisk i alle de år har taget fejl? At alt det vi er blevet tudet ørerne fulde med om afstandskorrekationer, mercatorprojektioner og geoider er forkert? Noget "nogen" har opfundet for at bilde os ind, at jorden er rund? At vi har brugt tiden på studiet helt forkert? Inden jeg afslører, hvad der gjorde at min ven blev smidt ud af Jorden-er-flad-gruppen, skal vi lige høre lidt om, hvad gruppen egentlig mener.

Generelt mener de fleste af dem, der tror at jorden er flad, at jorden er en flad plade med nordpolen i centrum og Antarktis som en mur rundt omkring kanten af pladen. Muren består af is og holder havene tilbage fra at flyde ud over kanten. Herudover beskytter muren os på jorden fra det der er på den anden side, hvilket der er en del uenighed om hvad er. NASA bevogter muren og forhindrer folk i at klatre over den. Generelt er det faktisk netop NASA, der med deres enorme budget har størst interesse i at fastholde os i at tro, at jorden er rund, og at det er nødvendigt med stadig flere ressourcer til rumfart.

Logikken er fx, at hvis jorden fløj igennem verdensrummet, så ville du kunne se det i bevægelser i vandpytter, eller ved at fly aldrig kunne nå frem pga. kraftig modvind fra jordens rotation. Eller at hvis tyngdekraften er så stærk, at den kan fast-

holde vand i oceanerne, hvordan kan fisk så svømme gennem så kraftigt fastholdt en væske?

Næhh. Det kan da godt være, vi liiige skal omskrive studieordningen på uddannelsen!

Nå, tilbage til hvad det var der gjorde, at min ven blev smidt ud af gruppen. Grunden var såmænd, at han meget insisterende spurgte til, hvor langt man så skulle bore ned for at komme igennem pladen. Det gjorde udslaget. Ud på røv og albuer. Helt blokeret fra gruppen. Så kunne han lære det!

Men præcis her er det, at det bliver spooky. For har der netop ikke været meget debat omkring, hvor langt ejendomsretten går ned i jorden!? Er der måske "nogen" der ikke ønsker, at man borer for langt ned, så man måske kommer til at finde ud af, hvad der er under pladen?

Ja, tyg lige lidt på den!!

KAMPAGNEPRIS HELE DECEMBER!!!

SKELHUND MAGNETIC LOCATOR - ML-1M

Key features:

- * Stærk aluminium konstruktion
- * Én håndbetjent nem og enkel skelhund
- * Letvægts - Ca. 1 kg inklusive batterier
- * ML-1M tilføjer funktioner uden kompleksitet
- * ML-1M version med LCD viser positiv eller negativ polaritet og signalstyrke

5450,-

BJÆF BJÆF

GEOTEAM
Autoriseret forhandler af Trimble

DANMARK

PP

Magasinpost MMP
ID nr. 46308